

Aktuální otázky lidských práv

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

po dvou měsících Vám v příloze přinášíme „letní“ dvojčíslo Bulletinu Centra pro lidská práva a demokratizaci. V úvodu přibližuje zástupkyně ČR v Benátské komisi Veronika Bílková stanovisko komise týkající se kontroverzního návrhu maďarského zákona, jenž má klást dodatečné povinnosti pro nevládní organizace financované ze zahraničí. Druhý úvodní příspěvek Šárky Duškové se zaměřuje na právě probíhající předsednictví ČR ve Výboru ministrů Rady Evropy. Jaké jsou jeho priority?

V sekci mezinárodní trestní spravedlnost se Helena Kopecká věnuje rozhodnutí Mezinárodního trestního soudu, podle kterého odsouzený Germain Katanga musí zaplatit obětem individuální a kolektivní reparace. Kateřina Šimonová z evropské sekce analyzuje případ malého Charlese Garda ve Velké Británii, který se týká složitých právních a etických

otázek souvisejících se zdravotní péčí - kdy je možné rozhodnout o ukončení život udržující léčby?

Titulní fotografií Bulletinu považujeme za vhodné reagovat na úmrtí, ale především připomenout život čínského disidenta Liou Siao-poa, jehož Charta 08 inspirovaná československou Chartou 77 přispěla k tomu, že v roce 2010 obdržel Nobelovu cenu míru. Lukáš Hoder ze sekce Mezinárodní politika, byznys a lidská práva jej krátce připomíná. Adam Blisa z české sekce poté přibližuje několik zajímavých případů, které v posledních měsících rozhodl Ústavní soud ČR.

Příjemný zbytek léta Vám přeje
za Centrum pro lidská práva a demokratizaci

Jan Lhotský

Obsah

Téma	3
<ul style="list-style-type: none"> • Cizí „agenti“ znovu na scéně... Červnové zasedání Benátské komise • Předsednictví České republiky ve Výboru ministrů Rady Evropy 	
1) Mezinárodní trestní spravedlnost	10
<ul style="list-style-type: none"> • Mezinárodní trestní soud se vyjádřil k porušení povinnosti Jihoafrické republiky zatknout soudánského prezidenta Al-Bašíra • Germain Katanga musí zaplatit reparace obětem 	
2) Evropský systém ochrany lidských práv	16
<ul style="list-style-type: none"> • Právo nechat zemřít, nebo žít? Případ Charlieho Garda • V Rusku stále panuje silná homofobie. Nyní se k ní částečně vyjádřil i Evropský soud pro lidská práva 	
3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva	23
<ul style="list-style-type: none"> • Obecné zásady OSN pro oblast byznysu a lidských práv – jak je to s implementací? • Zemřel čínský disident Liou Siao-po 	
4) Česká republika a lidská práva	28
<ul style="list-style-type: none"> • Velké případy u Ústavního soudu 	

| Monitoring lidskoprávních publikací: Přehled aktuálních článků o lidských právech

| Redakce Bulletinu

Titulní fotografie: Předávání Nobelovy ceny 2010, autor: Utenriksdepartementet UD, zdroj: Flickr, CC BY-ND 2.0.

SERVIS PRO ZÁJEMCE O LIDSKÁ PRÁVA NA WEBU CENTRA

Pokud se zajímáte o lidská práva, na webu Centra najdete několik zajímavých stránek, které by vám mohly usnadnit práci. Je zde například seznam letních škol, které můžete letos navštívit, včetně deadlinů, školného a odkazů.

Na webu je i *beta verze* našeho Manuálu k výzkumu lidských práv s řadou odkazů na užitečné zdroje včetně výzkumných mezinárodněprávních a lidskoprávních manuálů amerických univerzit nebo lidskoprávních blogů.

Více na www.centrumlidskaprava.cz

Téma

Cizí „agenti“ znovu na scéně... Červnové zasedání Benátské komise

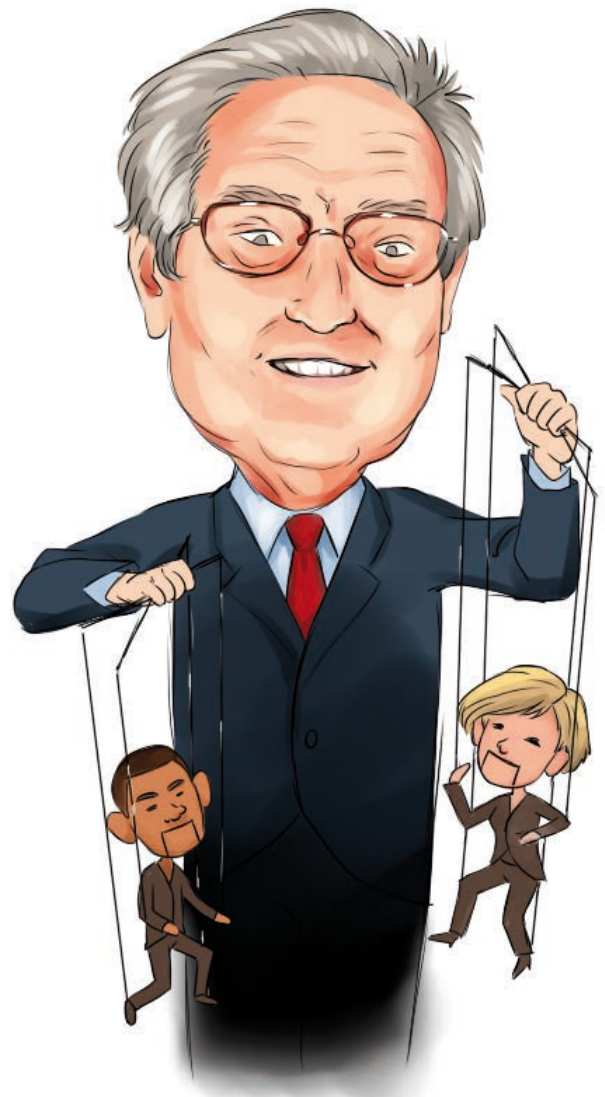

*Veronika Bílková,
zástupkyně ČR v Benátské komisi*

Má stát právo sledovat, z jakých zdrojů jsou financovány nevládní organizace působící na jeho území? Pokud ano, může těm, jež dostávají významnou část prostředků ze zahraničí, uložit dodatečné povinnosti (třeba je přimět, aby uveřejnily jména všech svých zahraničních sponzorů)? A lze mít za situace, kdy nejvyšší státní představitelé označují nevládní organizace sponzorované ze zahraničí jako hrozbu pro národní bezpečnost, za to, že zvláštní úprava pro nevládní organizace s cizími sponzory nemá tyto organizace nijak stigmatizovat, jen chce zavést pořádek a posílit transparentnost nevládního sektoru?

Dané otázky nevyvstaly před Benátskou komisí Rady Evropy (celým názvem Evropská komise pro demokracii prostřednictvím práva) poprvé. Snahu silněji kontrolovat nevládní organizace či média a zajistit, aby jejich prostřednictvím do vnitrostátního dění nezasahovaly cizí zájmy, lze v posledních letech zaznamenat v řadě států Evropy i mimo ni (viz např. snahy některých zemí, včetně velmocí typu USA, omezit vliv Ruské federace).

Benátská komise byla s tímto jevem konfrontována v souvislosti se sérií zákonů přijatých či navržených v několika státech východní Evropy a střední Asie (Ázerbájdžán, Kyrgyzstán, Ruská federace), které zavedly pro nevládní organizace financované ze zahraničí zvláštní status tzv. cizího agenta a podrobily je řadě dodatečných povinností. Touto cestou, byť s jistými specifiky a bez použití termínu „cizí agent“, se nyní rozhodlo jít rovněž Maďarsko, jehož zákon o transparentnosti organizací financovaných ze zahraničí, resp. návrh tohoto zákona, se stal předmětem jednoho z nejdůležitějších stanovisek přijatých na 111. zasedání Benátské komise, které se konalo ve dnech 16.–17. června tohoto roku.

Karikatura George Sorose [1]

Maďarsko a nevládní organizace financované ze zahraničí

Návrh zákona o transparentnosti organizací financovaných ze zahraničí byl předložen maďarskému parlamentu počátkem dubna 2017 třemi poslanci za vládní stranu Fidesz. Skutečnost, že se jednalo o poslance, nikoli vládní iniciativu, měla praktický důsledek v tom, že během přípravy zákona nebylo nutné organizovat veřejnou konzultaci. Určitá, značně originální forma tzv. národní konzultace ale proběhla. Během jara 2017 totiž Fidesz rozeslal obyvatelům Maďarska dopisy, ve kterých je požádal, aby se vyjádřili k šesti otázkám v rámci akce nazvané „Zastavme Brusel“. Jedna z otázek

Budapešť [2]

se týkala nevládního sektoru a zněla následovně: „V Maďarsku operuje rostoucí počet nevládních organizací financovaných ze zahraničí, jejichž cílem je zasahovat do vnitřních záležitostí naší země skrytým způsobem. Tyto organizace mohou ohrozit naši nezávislost. Co by podle Vás mělo Maďarsko dělat? A) Požadovat, aby se tyto organizace registrovaly a tím odhalily cíle svých aktivit a zdroje svého financování. B) Dovolit těmto organizacím, aby pokračovaly ve svých nebezpečných aktivitách bez jakéhokoli dohledu“.

Znění otázky, která by v právnických učenicích mohla sloužit jako hezký příklad otázky sugestivní povahy, naznačuje, v jaké atmosféře se návrh zákona projednával. I samotný návrh ostatně v preambuli mluví o hrozbě pro politické a hospodářské zájmy země, kterou mohou nevládní organizace financované ze zahraničí představovat. Ve snaze odvrátit tuto hrozbu a také přispět k mezinárodnímu boji proti financování terorismu a praní špinavých peněz návrh ukládá organizacím, jež ročně obdrží ze zdrojů mimo Maďarsko, vyjma zdrojů od Evropské unie, částku v souhrnu vyšší než cca 640.000 Kč, aby tuto skutečnost oznámily oblastnímu soudu a registrovaly se jako „organizace financované ze zahraničí“. Registrované organizace mají dvě dodatečné povinnosti. Zaprvé musejí to, že jsou financovány ze zahraničí, uvádět na svém webu i ve všech tiskových zprávách či publikacích, a to včetně těch, které by byly plně hrazeny ze zdrojů domácích. Zadruhé musejí oznámit jména a sídlo všech svých zahraničních sponzorů, jejichž seznam je následně zveřejněn. Nesplnění kterékoli nové povinnosti vede k pokutě a, v další fázi, k automatickému zrušení organizace. Dereгистраce je možná, ale až po třech letech, během nichž organizace nedosta-

ne ze zahraničí finanční podporu přesahující výše uvedenou částku.

Hlasování o návrhu zákona v Parlamentu bylo naplánováno na počátek června. S ohledem na to, že zasedání Benátské komise se mělo konat až v polovině měsíce, bylo stanovisko, na jehož přípravě se podílela i česká členka Komise, zveřejněno v předběžné podobě (preliminary opinion 889/2017) již 2. června. Stanovisko uznává, že státy mají právo monitorovat financování nevládních organizací a zavést odlišnou úpravu ve vztahu k zahraničním zdrojům. Musí se tak ale dít v souladu se zásadami nediskriminace, nezbytnosti a přiměřenosti. Návrh zákona z tohoto hlediska vzbudil čtyři hlavní výhrady. První se týká vynětí řady organizací, např. z oblasti sportu či náboženství, ze sféry aplikace zákona, který tak dopadá pouze na klasické nevládní organizace. Je-li cílem zajistit transparentnost nevládního sektoru, není jasné, proč by se úprava měla vztahovat jen na někoho. Zadruhé, dodatečné povinnosti (např. zveřejnění jmen a sídla všech cizích sponzorů) působí excesivně a mohou mít, v kombinaci s užívanou rétorikou, negativní vliv na ochotu lidí organizace podporovat nebo s nimi spolupracovat. Zatřetí, sankční systém je příliš přísný. Zrušení organizace by nikdy nemělo být užíváno v případě méně podstatných, formálních pochybení ze strany organizace. Konečně začtvrté, dereгистраce by měla být možná rychleji než po třech letech od obdržení poslední významné finanční podpory ze zahraničí.

V úterý 13. června přijal Parlament finální znění zákona o transparentnosti organizací financovaných ze zahraničí. Zákon zohledňuje cca polovinu výhrad formulovaných Benátskou komisí. Organizace nemusí zveřejňovat jména všech sponzorů, ale jen těch velkých. Zrušení již není automatickou sankcí, soudce může volit z několika sankčních nástrojů. Doba čekání na dereгистраci byla zkrácena na jeden rok. Beze změn naopak zůstala povinnost užívat označení „organizace financovaná ze zahraničí“ na všech výstupech a okruh entit vyňatých ze sféry aplikace zákona byl dokonce rozšířen, a to o organizace národnostních menšin. To se odráží ve finální verzi stanoviska Benátské komise, které bylo přijato v pátek 17. června. Stanovisko na straně jedné vítá změny, ke kterým v navržené úpravě došlo, na straně druhé ale připomíná výhrady, které zohledněny nebyly. Vzhledem k tomu, že o zavedení úpravy podobné té maďarské uvažují v současné době též další státy Rady Evropy, resp. Evropské

unie, zůstane téma financování nevládních organizací ze zahraničních zdrojů s velkou pravděpodobností v agendě Benátské komise přítomno i do budoucna. Z tohoto důvodu momentálně Komise chystá obecnější studii na dané téma, která by měla být hotova na podzim. V té době bude také projednáváno další stanovisko týkající se Maďarska, jež bude analyzovat zákon, na jehož základě hrozí zrušení Středoevropské univerzity v Budapešti.

Další výstupy červnového zasedání

Maďarské stanovisko nebylo samozřejmě jediným výstupem červnového zasedání Benátské komise. Vedle něho přijalo plénum pět dalších stanovisek. Dvě se týkala novel volebního zákona – a to v Bulharsku a v Moldávii. Tato stanoviska jsou v zásadě technická a zaměřují se na některé detaily volebního systému obou zemí. Další stanovisko, vyžádané Arménií, se zabývá chystanou novelou ústavního zákona o Ústavním soudu, která má zajistit řádné fungování tohoto orgánu v zemi, jež nemá příliš dlouhou tradici soudního přezkumu ústavnosti zákonů či konkrétních aktů.

Velmi komplexní je stanovisko vyžádané Gruzii, které analyzuje návrh novely Ústavy, jež má vnést změny prakticky do všech částí textu (pravomoci a postavení všech složek státní moci, katalog základních práv a svobod). Cílem novely je završit proces přechodu k parlamentnímu systému započatý v roce 2010 a posílit standard ochrany lidských práv. Stanovisko novely hodnotí pozitivně, objevují se nicméně i doporučení změn (navržený volební systém by příliš favorizoval vítěznou stranu, silný vliv Parlamentu na volbu soudců Nejvyššího soudu by mohl ohrozit nezávislost soudu apod.).

Poslední stanovisko a v pořadí druhé, pod nímž je coby zpravodajka podepsána také česká členka Benátské komise, se vyjadřuje ke snahám prezidenta Moldávie dosáhnout rozšíření pravomocí svého úřadu v oblasti rozpouštění Parlamentu. Současný Prezident Igor Dodon, který byl zvolen přímou volbou na podzim minulého roku, by rád inicioval novelu Ústavy v této oblasti, nedisponuje ale právem formálně zahájit proceduru změny Ústavy. Rozhodl se proto, že návrh prosadí cestou konzultativního ústavního referenda, které vyhlásil na září tohoto roku. Problémem, jak ve svém stanovisku konstatuje Benátská komise (opinion 886/2017), ovšem je, že Ústava Moldávie institut konzultativního referenda

nezná a Volební kodex jasně uvádí, že takové referendum se sice konat může, jeho závěry ale nemají právní závaznost. Samotný návrh změny ústavy je navíc nedostatečně propracovaný a zvláštním způsobem kombinuje právo prezidenta rozpustit parlament kdykoli dle vlastního uvážení s rozbořením konkrétních titulů pro toto rozpuštění. Stanovisko je zajímavé nejen s ohledem na vývoj v Moldávii, ale coby další potvrzení toho, že jedním z velkých témat dnešní doby je redefinice vztahů mezi mocí zákonodárnou a výkonnou (často spojená s hledáním cest, jak jednu moc podřídit druhé).

Fotografie

- [1] Karikatura George Sorose, autor: Insider Monke, zdroj: www.insidermonkey.com.
- [2] Budapešť, autorka: Veronika Bílková.
- [3] Kišíněv, autor: Veaceslav Bunescu.

Kišíněv [3]

Předsednictví České republiky ve Výboru ministrů Rady Evropy

Šárka Dušková

Po dvaadvaceti letech Česká republika opět převzala předsednictví ve Výboru ministrů Rady Evropy. Od poloviny května do poloviny listopadu letošního roku tak má příležitost v orgánech Rady podpořit své priority a ovlivnit směřování i aktivity organizace.

Lze přitom kvitovat, že při volbě strategických priorit se česká vláda nevyhnula tématům, která jsou z hlediska našeho kontextu nejen významná a aktuální, ale rovněž poněkud citlivá. Hlavní prioritou předsednictví je totiž ochrana lidských práv zranitelných či znevýhodněných skupin a podpora rovnosti žen a mužů. V rámci tohoto tématu pak specifickou pozornost v rámci předsednictví bude mít ochrana práv migrujících dětí, rovné příležitosti menšin s důrazem na romskou, jakož i zajištění efektivní ochrany dětí a žen v kontextu sexuálního vykořisťování a násilí.

Za další priority Česká republika označila posilování právního státu, podporu demokracie na místní a regionální úrovni, podporu vzdělávání k lidským právům a rozvoj jazykových dovedností a v neposlední řadě spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi.

Česká republika v Radě Evropy

Česká republika převzala předsednictví od Kypru na zasedání Výboru ministrů v Nikósii v polovině května, kde ministr zahraničí Lubomír Zaorálek rovnou představil všechny priority země v rámci předsednictví, jakož i navazující odborné akce, které se budou konat částečně ve Štrasburku a částečně v Praze. V navazujícím prvním vystoupení před Parlamentním shromážděním Rady Evropy, které každoročně uděluje cenu Václava Havla za lidská práva (a kreativní disent), se pak k odkazu Václava Havla výslovně přihlásil a konstatoval, že právě jeho myšlenkami byly údajně program a priority předsednictví silně inspirovány. Zaorálek uvedl: „Více než před dvěma desetiletími to byla právě Rada Evropy a její Parlamentní shromáždění, které nás krátce po pádu komunistického režimu opatrně vedly zpět do rodiny evropských demokracií.“

Vlajka České republiky vyvěšená na počest předsednictví na magistrátu města Štrasburk [1]

Jak přitom poznamenaly některé hlasy v navazující diskuzi, ne vždy během posledních let byla Česká republika s doporučeními nebo závěry některých orgánů Rady Evropy zcela ztotožněna, a to právě v oblastech, kterým se hodlá v rámci svého předsednictví věnovat. Je proto velmi pozitivní, že právě tato ožehavá témata si v rámci předsednictví vzala za své. Podle slov ministra Zaorálka byl tento postup zvolen s cílem hledat pro jejich řešení širší podporu a konsenzus.

Stěžejní témata: Ochrana práv zranitelných skupin

Prioritně zdůrazňovaným tématem je **překonávání překážek k plné realizaci práv osob patřících k romské komunitě**. Komise proti rasismu a nesná-

Jednou z priorit je ochrana migrujících dětí [2]

šenlivosti Rady Evropy (ECRI) nedostatky v této oblasti České republiky pravidelně vyčítá. *D. H. a ostatní proti České republice* (Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 13. 11. 2007, stížnost č. 57325/00) týkající se diskriminace romských dětí v přístupu ke vzdělání je nejstarším doposud neimplementovaným rozsudkem soudu ve vztahu k České republice.

V loňském roce navíc Evropský výbor pro sociální práva v případě *European Roma and Travellers Forum (ERTF) proti České republice* (rozhodnutí ze dne 16. 5. 2016, stížnost č. 104/2014) vyslovil jednohlasný názor, že se Česká republika dopouští diskriminace Romů v několika různých oblastech. Nekoná totiž dost k předcházení prostorové segregace, často dochází k nuceným vystěhováním, objevuje se znevýhodňování na poli zdravotní péče a stále přetrvává segregace na poli vzdělávání.

V úvodním projevu před Parlamentním shromážděním Rady Evropy ministr Zaorálek vyjádřil zejména svůj plán nadále podporovat spolupráci romských nevládních organizací s vládním sektorem. Na přelomu května a června 2017 rovněž české předsednictví hostilo zasedání Ad hoc Výboru expertů pro

romské záležitosti (CAHROM). Podle zveřejněných Priorit předsednictví České republiky ve Výboru ministrů Rady Evropy však konkrétní kroky nebo akce v rámci předsednictví nenabízí.

Jinak to však je s druhým ožehavým tématem, kterým je **ochrana migrujících dětí**. Evropský soud pro lidská práva (naposledy mimo jiné rozsudky *R. M. a ostatní proti Francii*, stížnost č. 33201/11, *R. K. a ostatní proti Francii*, stížnost č. 68264/14, *R. C. a V. C. proti Francii*, stížnost č. 76491/14, oba rozsudky z 13. 7. 2016), Komisař pro lidská práva Rady Evropy Thomas Hammarberg jakož i Evropský výbor pro prevenci mučení a nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání (CPT) prostřednictvím svého prezidenta Latifa Huseynova, zastávají názor, že zajišťování migrujících dětí, byť v doprovodu jejich rodin, není přijatelné. Ministerstvo vnitra se proti tomuto názoru vymezuje, a tato praxe je proto v České republice stále poměrně běžná.[1]

Výbor ministrů Rady Evropy však již na setkání v Nikósii v květnu letošního roku přijal Akční plán k ochraně migrujících dětí a dětí žádajících o azyl, mezi jehož cíle je rovněž vyhýbání se detenci dětí.

V ochraně žen a dětí proti násilí má Česká republika co zlepšovat [3]

Je tedy zřejmé, že i Česká republika bude muset hledat jinou cestu. Ministerstvo spravedlnosti proto v rámci předsednictví k tomuto tématu chystá v září velkou konferenci, která se bude věnovat zejména **využívání alternativních opatření k zajišťování dětí** a zaměřením i obsazením slibuje velmi zajímavé výstupy.

Rovněž v oblasti ochrany žen a dětí proti násilí má Česká republika co zlepšovat. Lze jen doufat, že v rámci předsednictví vláda na domácí úrovni pobídne k ratifikaci Úmluvy Rady Evropy o prevenci a boji proti násilí na ženách a domácímu násilí (Istanbulské úmluvy). Zbývá však jeden další rest, kterým je zavedení explicitního zákazu tělesných trestů na dětech, který České republice doporučil mimo jiné Výbor pro sociální práva ve svém rozhodnutí ve věci *Association for the Protection of all Children (APPROACH) proti České republice* (rozhodnutí ze dne 20. 1. 2015, stížnost č. 96/2013). K tomuto tématu

jiné konkrétní akce však ČR nechystá; zaměří se na oblast rovnosti žen a mužů, v rámci které v listopadu ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a plánuje konferenci ke sběru statistických dat.

Další priority Českého předsednictví

Rovněž v rámci první priority je zdůrazňováno, že efektivní ochrana práv je vyloučena bez **fungujícího právního státu**. Česká republika se v rámci svého předsednictví hlásí k systému mezinárodně-právní ochrany lidských práv a zdůrazňuje důležitost efektivní implementace rozsudků Evropského soudu pro lidská práva. Ministr Zaorálek ve svém projevu před Parlamentním shromážděním Rady Evropy přímo vyzval k ratifikaci 15. a 16. Protokolu k Evropské úmluvě o lidských právech.

Právě mimo jiné implementace a vnitrostátní závaznosti rozsudků ESLP se týkala mezinárodní konference organizovaná v rámci předsednictví v červnu v Brně. Konference byla zastoupena soudci ESLP, domácími soudci i zástupci státu a akademické obce, a podle vyjádření ministra Zaorálka proto byla obsahem i obsazením pozoruhodná. Další obdobná mezinárodní konference se bude konat v listopadu 2017, přičemž jejím tématem bude prevence korupce ve vztahu k členům parlamentu, soudcům a státním zástupcům, a to zejména s ohledem na výstupy 4. hodnotícího kola Skupiny států Rady Evropy proti korupci (GRECO).

V rámci třetí priority bude Česká republika klást **důraz na *participativní demokracii* jako klíčový prvek občanské angažovanosti ve veřejném životě na místní a regionální úrovni**, přičemž za stěžejní akci označuje 19. pracovní zasedání Rady Evropy k implementaci Evropské úmluvy o krajině, které proběhne v září v Brně. Ve spolupráci s Evropským výborem pro demokracii a správu (CDDG) pak české předsednictví v září 2017 v Praze zorganizuje mezinárodní expertní konferenci na téma „Zvyšování kvality veřejné správy na místní a regionální úrovni“.

Rovněž čtvrtá priorita je úzce propojena s efektivní ochranou lidských práv; právě tak české předsednictví vnímá důraz na **vzdělávání k lidským právům a rozvíjení jazykových dovedností**. V červnu 2017 již k tomuto tématu proběhla ve Štrasburku konference, která měla za cíl rovněž posílit imple-

mentaci Charty Rady Evropy o výchově k demokratickému občanství a lidským právům. V říjnu nás však v Praze ještě čeká konference Pražského fóra k implementaci Evropského rámce kompetencí k demokratickému občanství.

Závěrem

S ohledem na nepříliš velkou popularitu lidskoprávních témat jakož i lokální participace v rámci naší politické reprezentace v nedávné době lze program českého předsednictví v Radě Evropy označit za překvapivě zdařilý a vyvolávající nemalá očekávání. Ocenit lze rovněž program doprovodných kulturních událostí, který je poměrně bohatý. Štrasburk se tak jako sídlo Rady Evropy může v průběhu léta a podzimu těšit na několik velmi zajímavých akcí propagujících českou kulturu.[2]

Doufejme proto, že výstupy těchto konferencí a setkání nezůstanou pouze na papíře a že české předsednictví v Radě Evropy svou troškou přispěje k tomu, že v rámci definovaných priorit učiní Česká republika i další země Rady Evropy krok kupředu.

Zdroje

ECRI (Evropská komise proti rasismu a nesnášenlivosti). Zprávy k České republice. Dostupné online na: http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Czech_Republic/CzechRepublic_CBC1_en.asp.

Hammarberg, Thomas, Komisař Rady Evropy pro lidská práva. Criminalisation of Migration in Europe: Human Rights Implications. Štrasburk, 4.

Informační tabule k předsednictví České republiky [4]

2. 2010. Dostupné online na: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?p=&id=1579605&direct=true>.

Huseynov, Latif, Prezident Výboru Rady Evropy proti mučení. Detention of irregular migrants: CPT standards. Příspěvek na konferenci Evropské agentury pro základní práva. Vídeň, 2011. Dostupné online na: <http://fra.europa.eu/fraWebsite/frc2011/docs/LatifHuseynov-FRA-Conference-2011.pdf>.

Ministerstvo zahraničních věcí. Priority českého předsednictví ve Výboru ministrů Rady Evropy. Praha, 2017. Dostupné online zde: http://www.mzv.cz/jnp/cz/udalosti_a_media/fakta_a_data_k_aktualitam/predsednictvi_cr_ve_vyboru_ministru_rady.html.

Rada Evropy. Akční plán ochrany migrujících dětí v Evropě. Nikósie, 19. 5. 2017. Dostupné online na: <http://www.coe.int/en/web/portal/-/47-european-states-agreed-on-an-action-plan-on-how-to-protect-children-in-migration>.

Rada Evropy. Projev ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka na 21. zasedání Parlamentního shromáždění rady Evropy, zápis ze zasedání, AS (2017) CR 22. Štrasburk, 27. 6. 2017. Dostupné online na: <http://assembly.coe.int/Documents/Record-s/2017/E/1706271530E.htm>.

Poznámky

- [1] Viz vyjádření na webu Ministerstva vnitra, podle kterého nelze zvýhodňovat cizince, kteří jsou doprovázeni nezletilým dítětem tak, že rodinu nezajistí. Dostupné online na: <http://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-situace-v-zarizenich-pro-zajisteni-cizincu.aspx>.
- [2] Pro ty, kteří cestují do Štrasburku, je doprovodný kulturní program dostupný zde: http://www.mzv.cz/public/d2/d4/19/2444970_1740246_Brochure_presidence_2017.pdf.

Fotografie

- [1] Vlajka České republiky vyvěšená na počest předsednictví na magistrátu města Štrasburk, červenec 2017. Autorka: Šárka Dušková.
- [2] Jednou z priorit je ochrana migrujících dětí. Autor: AU UN IST PHOTO/TOBIN JONES. Zdroj: Flickr.com, Public domain.
- [3] V ochraně žen a dětí proti násilí má Česká republika co zlepšovat. Autor: Anthony Easton. Zdroj: Flickr.com, CC BY 2.0.
- [4] Informační tabule k předsednictví České republiky, Štrasburk, červenec 2017. Autorka: Šárka Dušková.

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Připravil Jan Lhotský

Mezinárodní trestní soud se vyjádřil k porušení povinnosti Jihoafrické republiky zatknout soudánského prezidenta Al-Bašira

Nikola Klímová

Na počátku července uznal Mezinárodní trestní soud Jihoafrickou republiku odpovědnou za porušení povinnosti zatknout stávajícího soudánského prezidenta Umara Al-Bašira, který zemi krátce navštívil u příležitosti konání summitu Africké unie v červnu 2015. V rozhodnutí soud potvrdil své odhodlání stíhat i vrcholné politické představitele a zároveň znovu přeformuloval svou pozici k problematice střetu mezinárodních imunit a povinností států na základě Římského statutu.

Umar Al-Bašír čelí v současné době obviněním ze zločinů proti lidskosti, válečných zločinů a genocidy etnika Fúrů, Masalitů a Zaghávců, k nimž došlo na území Dárfúru mezi lety 2003 a 2008. Od roku 2009, kdy byl proti soudánskému prezidentovi vydán zatykač, se však Mezinárodní trestní soud (MTS) marně snaží dosáhnout jeho zatčení a předání do Haagu. Zahájení procesu brání především neochota některých smluvních stran Římského statutu narušit suverenitu cizího státu zatčením jeho nejvyššího představitele a poškodit tak diplomatické vztahy se Súdánem.

Argumentace Jihoafrické republiky

Existence imunit byla středobodem celé obhajoby jihoafrické vlády, která se před MTS nejprve odvolávala na Al-Baširovu nedotknutelnost na základě Hostitelské dohody uzavřené v souvislosti se summitem Africké unie v Johannesburgu. V odůvodnění svého rozhodnutí se však MTS s daným argumentem neztotožnil, když poznamenal, že dohoda sama o sobě nezaručovala imunity úřadujícím hlavám států.

Více pozornosti naopak MTS věnoval námitce, že výkon národní trestní jurisdikce vůči soudánskému

Súdánský prezident Umar Al-Bašír [1]

prezidentovi bránilo mezinárodní obyčejové právo. Svou argumentaci Jihoafrická republika dále podpořila odkazem na čl. 98 Římského statutu, který výslovně zakládá povinnost MTS zastavit projednávání žádosti o předání, kvůli níž by dožádaný stát byl nucen jednat v rozporu se svými závazky vyplývajícími z mezinárodního práva, a to do doby, než je zajištěna spolupráce s dotčeným státem.

Imunity státních představitelů ve světle Římského statutu

Ve své analýze soudci zpočátku rozlišili dva režimy vztahu mezi imunitami a povinnostmi států na zá-

Demonstrace proti etnickému násilí v Dárfúru [2]

kladě Římského statutu. Zatímco v případě smluvních stran a států, které uznávají jurisdikci MTS, je třeba primárně uplatnit čl. 27 odst. 2 Římského statutu zakotvující zákaz zohledňování případných imunit či zvláštních procesních pravidel, režim čl. 98 Římského statutu se vztahuje na státy, jež prozatím k této mezinárodní smlouvě nepřistoupily. Podle názoru MTS však z daného pravidla existuje výjimka, a to rozšíření aplikace čl. 27 odst. 2 Římského statutu na nesmluvní strany na základě rezoluce Rady bezpečnosti (RB) OSN.

Situace v Dárfúru byla předána k prošetření MTS rezolucí RB č. 1593 z 31. března 2005 skrze proceduru tzv. referralu. Jejím důsledkem je pak dle interpretace MTS nejen založení jurisdikce nad zločiny spáchanými na súdánském území, ale také analogické rozšíření práv a povinností plynoucích z Římského statutu i na nesmluvní strany. Súdán je tak dle závěru soudců povinen poskytnout MTS maximální součinnost v mezích dané rezoluce RB, a to navzdory faktu, že k Římskému statutu dosud dobrovolně nepřistoupil.

Touto argumentací se však soudci významně odchýlili od dosavadní pozice MTS k vlivu rezolucí

RB, kterou zaujalo v řízení proti Demokratické republice Kongo ve stejné věci. Zatímco v rozhodnutí z roku 2014 zvolili soudci spíše opatrný přístup, když zmíněnou rezoluci vyložili jako implicitní vzdání se mezinárodních imunit, v řízení proti Jihoafrické republice se k této otázce již MTS odmítl vyjádřit s poukazem na fakt, že aplikací článku 27 odst. 2 Římského statutu došlo k automatickému odstranění všech procesních překážek, imunity nevyjímaje.

S tímto odůvodněním nicméně nesouhlasil soudce Marc Perrin de Brichambaut, který ve svém separátním stanovisku upozornil, že současný právní stav neumožňuje jednoznačně odpovědět na otázku, zda rezoluce RB rozšiřují působnost práv a povinností smluvních stran Římského statutu i na ostatní státy. Tato nejasnost však podle soudce nijak neovlivňuje závěr, že Jihoafrická republika byla povinna zatýkací rozkaz proti Umaru Al-Bašírovi vykonat, a to i navzdory jeho postavení jakožto úřadující hlavy státu, neboť Súdán i Jihoafrická republika jsou smluvními stranami Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia z roku 1948. Přiznání imunit státním představitelům by přitom bylo zcela neslučitelné s efektivním naplněním smyslu a účelu samotné Úmluvy, které spočívají v prevenci tohoto zločinu.

Důsledky rozhodnutí pro Jihoafrickou republiku

Ačkoliv se z výše uvedených důvodů MTS přiklonil k závěru, že Jihoafrická republika porušila své povinnosti vyplývající z Římského statutu, jedním dechem současně odmítl postoupit záležitost Shromáždění smluvních stran a Radě bezpečnosti. Neuplatněním této diskreční pravomoci dali soudci jasně najevo svůj nesouhlas s politicky motivovanou neochotou států zakročit proti porušování Římského statutu.

Do dnešního dne postoupil MTS Shromáždění smluvních stran a OSN celkem šest případů, kdy smluvní strany nevykonaly zatýkácí rozkaz proti Umaru Al-Bašírovi. V žádném z nich však nedošlo k přijetí jakýchkoliv opatření proti státům, které své mezinárodní závazky nesplnily. Klesající podpora spolupráce států je tak další výzvou, jíž musí MTS čelit při zajištění efektivního výkonu mezinárodní trestní spravedlnosti.

Zdroje

De Wet, Phillip. SA off the ICC hook in al-Bashir case, Mail & Guardian, 7. 7. 2017 (<https://mg.co.za/article/2017-07-07-00-sa-off-the-icc-hook-in-al-bashir-case>).

International Criminal Court. Decision on the Cooperation of the Democratic Republic of the Congo Regarding Omar Al Bashir's Arrest and Surrender to the Court, ICC-02/05-01/09-195, 9. 4. 2014 (https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2014_03452.PDF).

International Criminal Court. Decision under article 87(7) of the Rome Statute on the non-compliance by South Africa with the request by the Court for the arrest and surrender of Omar Al-Bashir, ICC-02/05-01/09-302, 6. 7. 2017 (https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2017_04402.PDF).

International Criminal Court. Minority Opinion of Judge Marc Perrin de Brichambaut, International Criminal Court, ICC-02/05-01/09-302-Anx, 6. 7. 2017 (https://icc-cpi.int/RelatedRecords/CR2017_04403.PDF).

United Nations. Security Council Resolution 1593 (2005), S/RES/1593 (2005), 31. 3. 2005 (<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/292/73/PDF/N0529273.pdf?OpenElement>).

Fotografie

- [1] Súdánský prezident Umar Al-Bašír, foto: Sebastian Baryli, Flickr, CC BY 2.0.
- [2] Demonstrace proti etnickému násilí v Dárfúru, foto: Starlight, Wikipedia, PD-Autore.
- [3] Uprchlíci ze súdánského Dárfúru, foto: Hdptcar, Flickr, CC BY-SA 2.0.BY.

Uprchlíci ze súdánského Dárfúru [3]

Germain Katanga musí zaplatit reparace obětem

Helena Kopecká

V březnu 2017 rozhodl Mezinárodní trestní soud, že odsouzený Germain Katanga musí zaplatit individuální a kolektivní reparace obětem zločinů, ke kterým došlo v roce 2003 při útoku na vesnici Bogoro v Demokratické republice Kongo.

Případ Germain Katanga

Germain Katanga je konžský generál, jenž v roce 2003 působil v jednotkách odboje v regionu Ituri (tzv. *Forces de Résistance Patriotique d'Ituri* neboli FRPI) v Demokratické republice Kongo. Tyto jednotky v únoru uvedeného roku zmasakrovaly obyvatele vesnice Bogoro. Zatykač na něj byl vydán v roce 2007, přičemž o dva roky později začal samotný proces před Mezinárodním trestním soudem (dále jen MTS nebo „soud“). V březnu 2014 byl Katanga shledán vinným coby spolupachatel za zločin proti lidskosti (vražda) a válečné zločiny (vražda, útoky na civilní obyvatelstvo, rozsáhlé ničení majetku a plenění).[1]

V květnu téhož roku byla stanovena výše trestu ve vězení na 12 let, přičemž jeho reálná délka byla s ohledem na již strávený čas ve vazební věznici o necelých sedm let zkrácena (blíže viz Bulletin 2/2016, s.11 a 3/2014, s. 7).

Reparace obětem

Byť byl Germain Katanga odsouzen již před delší dobou, o reparacích pro oběti zločinů spáchaných ve vesnici Bogoro bylo rozhodnuto až poměrně nedávno. Germain Katanga sledoval proces rozhodování o reparacích na dálku, a to prostřednictvím videopřenosu z věznice Makala v Demokratické republice Kongo. Aby se zajistilo, že budou zainteresované osoby o všem dostatečně informovány (zejména žadatelé o reparace a ovlivněné komunity), pořádaly se za tímto účelem následně ve vesnicích Demokratické republiky Kongo tzv. outreach aktivity (aktivity mající za cíl poskytnout informace, ke kterým by se jinak lidé stěží dostali).

Konžská vesnice v roce 2012 [1]

Dne 24. března 2017 vydal MTS finální rozhodnutí, že odsouzený Katanga musí zaplatit individuální a kolektivní reparace obětem zločinů, ke kterým došlo při útoku na vesnici Bogoro v roce 2003. MTS individuálně posoudil žádosti o reparace celkem u 341 žadatelů a rozhodl, že 297 z nich doložilo dostatečné důkazy o tom, aby byly považovány za oběti spáchaných zločinů v případě Germaina Katangy. Při rozhodování o tom, jaké reparace udělit, spoléhal soud obzvláště na preference a potřeby vyjádřené oběťmi.

Nařízení o udělení reparací hovoří o dvou typech reparací. Konkrétně stanovuje individuální reparace, udělené jednotlivcům za účelem nápravy újmy, kterou utrpěli; a dále kolektivní reparace, zahrnující dlouhodobé projekty pokrývající celou komunitu (nicméně stále se zaměřující na individuální oběti, jak je to jen možné). Pokud jde o individuální reparace, každá z 297 obětí nakonec získala symbolickou kompenzaci 250 amerických dolarů na osobu.

Regiony DRK v roce 2005 [2]

Soud zároveň zdůraznil, že tato symbolická částka nekompensuje újmu v celém rozsahu, ale poskytuje smysluplnou útěchu za újmu, kterou oběti utrpěly. Dále bylo rozhodnuto o kolektivních reparacích v podobě podpory bydlení, pomoci při vzdělání, psychologické podpory a podpory při tzv. příjem generujících aktivitách (*income-generating activities*). [2]

Principy rozdělování reparací

MTS vycházel z principů, které byly nastaveny v případě Thomase Lubangy Dyilo, a u Germaina Katangy je zopakoval. Zdůraznil, že cílem reparací je, aby ti, kdo jsou zodpovědní za závažné zločiny, poskytl nápravu škody způsobenou obětím. Zároveň se díky nim soud ubezpečuje, že pachatelé nesou odpovědnost za svoje činy.

MTS uvedl, že je nutné učinit vše, co je v pravomoci soudu, aby bylo zajištěno, že reparace jsou pro oběti smysluplné, a budou vhodné, přiměřené a rychlé. Také připomenul, že soud musí vzít v potaz potřeby všech obětí a přijatá opatření musí respektovat jejich bezpečnost, dobrý fyzický a psychický stav, i jejich soukromí. Soud musí zacházet s oběťmi lidsky a musí respektovat jejich důstojnost a lidská práva. Je přitom zásadní, aby reparace byly uděleny bez

jakékoliv diskriminace. Dalším účel reparací má být dosažení usmíření. K tomu je možné přispět právě prostřednictvím kolektivních reparací.

MTS ohodnotil rozsah fyzické, materiální a psychologické újmy, kterou utrpěly oběti, na celkovou sumu přibližně 3 752 620 amerických dolarů. Vzal přitom v úvahu princip přiměřenosti a odpovědnost samotného Germaina Katangy ohodnotil ve výši jednoho milionu amerických dolarů. Zároveň posoudil, že v současné době Katanga těmito finančními prostředky nedisponuje a byla nařízena kontrola jeho finanční situace.

Při rozhodování o tom, jaké reparace udělit, spoléhal MTS obzvláště na preference a potřeby vyjádřené oběťmi.

Realizace reparací

Soud zopakoval, že pokud odsouzený nemá finanční prostředky a nemůže proto okamžitě jednat v souladu s nařízením ohledně udělení reparací, je možné v souladu s předpisy Svěreneckého fondu pro oběti (*Trust Fund For Victims*, dále jen „fond“) MTS použít jiné zdroje k doplnění požadované částky. Soud proto vzhledem k současné finanční situaci Germaina Katangy vyzval Radu ředitelů fondu, aby zvážili využití jeho zdrojů za účelem financování udělení kolektivních reparací. Rovněž bylo doporučeno, aby zvážili poskytnutí nezbytných finančních zdrojů k doplnění udělení individuálních peněžitých reparací. V této souvislosti byl fond rovněž instruován, aby kontaktoval kompetentní úřady Demokratické republiky Kongo ohledně možnosti spolupráce za účelem realizace reparací.

Rozhodnutí o poskytnutí reparací v případě Germaina Katangy tak jen potvrzuje jejich význam v rámci rozhodovací činnosti MTS. Byť není zcela možné odčinit újmu způsobenou obětím, je však zapotřebí dopady na oběti alespoň zmírňovat. Právě reparace jsou tak vhodným nástrojem, který může obětím zločinů jejich už tak tíživý osud alespoň do určité míry ulehčit.

OSN mise zajišťující v DRK stabilitu v období voleb [3]

Poznámky

- [1] Rozsudek ohledně obvinění je možno nalézt zde: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_04025.PDF. Rozhodnutí o délce trestu je dostupné na: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_18046.PDF.
- [2] Tzv. příjem generující aktivity (income-generating activities) se skládají z malých podniků vedených skupinou osob za účelem vzrůstu příjmu domácnosti. Více informací je možno nalézt na řadě stránek zabývajících se rozvojovou problematikou, a to například na: <http://communitiesfordevelopment.org/what-we-do/our-approach/income-generating-activities/>.

Zdroje

Katanga case: ICC Trial Chamber II awards victims individual and collective reparations, ze dne 24. března 2017 (<https://www.icc-cpi.int/pages/item.aspx?name=pr1288>).

DRK: All you need to know about the historic case against Germain Katanga,

ze dne 06. března 2014 (<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2014/03/drc-all-you-need-know-about-historic-case-against-germain-katanga/>).

Rozsudek ve věci The Prosecutor v Thomas Lubanga Dyilo ohledně odvolání proti rozhodnutí zakládající principy a proces aplikované při použití reparací, ze dne 07. srpna 2012 (https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_02631.PDF).

Fotografie

- [1] Konžská vesnice v roce 2012 . Autor: EC/ECHO/Damien Blanc. Zdroj: Flickr.com, CC BY-SA 2.0.
- [2] Regiony DRK v roce 2005, autor: neuveden, předpokládán Moyogo, zdroj: Wikimedia Commons.
- [3] OSN mise zajišťující v DRK stabilitu v období voleb, zdroj: Flickr, CC BY-NC-ND 2.0.

2) Evropský systém ochrany lidských práv

Připravili Hubert Smekal a Martina Grochová

Právo nechat zemřít, nebo žít? Případ Charlieho Garda

Kateřina Šimonová

Po pětiměsíční soudní a mediální bitvě je boj rodičů malého Charlese Garda narozeného se vzácnou genetickou vadou u konce. I když tomu zprvu nic nenasvědčovalo, po řadě soudních rozhodnutí, kdy se do celého sporu zapojil i prezident USA Donald Trump nebo americký Kongres, se všechny strany shodly na tom, že na experimentální léčbu je v případě Charlieho již pozdě.

Great Ormond Street Hospital proti Yates a Gard

Kdo má právo rozhodnout o tom, zda dojde k ukončení život udržující léčby (*guardian ad litem*)? Kdy vůbec takový moment nastává a jaké podmínky musí být splněny, aby toto nevratné rozhodnutí mohlo být vůbec učiněno? Právě s těmito, ale i s řadou jiných otázek se snažily britské soudy vypracovat i v případě sporu rodičů Charlieho Garda s nemocnicí, ve které byl hospitalizován.

Charlie Gard se narodil v srpnu minulého roku ve Velké Británii s velice vzácnou genetickou vadou zvanou syndrom deplece mitochondriální DNA. Zatímco o něj bylo pečováno v nemocnici Great Ormond Street Hospital, mezi rodiči a nemocnicí se rozpoutala právní bitva o to, zda může nemocnice Charlieho odpojit od přístrojů, které jej udržují při životě. S odpojením rodiče nesouhlasili a snažili se u soudu dosáhnout, aby jim bylo umožněno Charlieho převést do Spojených států, kde by podstoupil experimentální léčbu.

Přestože rodiče prostřednictvím speciálně zřízeného fondu vybrali na převoz a léčbu malého Charlieho přes 1,3 milionu liber a celý případ vzbudil u veřejnosti značnou pozornost, britský Vrchní soud rozhodl ve prospěch názoru, který zastávala nemocnice.[1] Soud konstatoval, že je v nejlepší zájmu Charlieho, aby byl odpojen od mechanické ventilace a byla mu poskytnuta již pouze paliativní péče, tak aby byla zachována jeho důstojnost. Soud

Novorozenec v inkubátoru [1]

navíc zdůraznil, že samotný lékař Michio Hirano z Kolumbijské univerzity, který rodičům nabídl možnost experimentální léčby v USA, uvedl, že je velice nepravděpodobné, že se stav Charlieho s navrhovanou experimentální terapií zlepší. Tento druh terapie nebyl navíc nikdy použit u lidí se stejnou mutací této genetické vady a dokonce ani u zvířat. Odvolací soud tento rozsudek potvrdil.[2]

Stejně tak Nejvyšší soud odmítl odvolání s tím, že v daném případě neexistuje žádná sporná právní otázka, ve které by bylo třeba odvolání povolit.[3] Na závěr se rodiče obrátili se stížností i na Evropský soud pro lidská práva, který ji ovšem svým rozhodnutím z 27. června shledal nepřijatelnou.[4] Přestože měl být Charlie 30. června odpojen, v tentýž den se nemocnice rozhodla dát rodičům Charlieho více času k rozloučení s jejich synem a den odpojení odložila.

O týden později samotná nemocnice požádala Vrchní soud o zahájení nového soudního jednání

O tom, kdo rozhoduje o nenasazení léčby, nepanuje shoda [2]

s tím, že je třeba se vypořádat s údajně novými důkazy o přínosu zmiňované experimentální léčby. V následujících dnech se konalo hned několik soudních jednání. Do Velké Británie přicestoval za účelem Charlieho vyšetření i lékař z USA, který rodičům nabízel možnost experimentální léčby. Soudce Ference ponechal lékařům další čas na provedení všech nutných vyšetření a na společnou diskuzi s lékařem Michio Hirano ohledně možné účinnosti navrhované léčby. Několikaměsíční boj rodičů však dne 24. července 2017 skončil. Všechny strany se shodly na tom, že na experimentální léčbu je již pozdě. Charlie tak zůstane i nadále v Great Ormond Street Hospital, kde mu bude poskytnuta paliativní péče a pravděpodobně zde i zemře.

Odlíšný přístup ve Velké Británii a USA

Kromě samotné Velké Británie vzbudil případ Charlieho Garda největší rozruch v řadách veřejnosti a v politických kruzích zejména ve Spojených

státech. Jednou z příčin je pravděpodobně odlišnost právních systémů Velké Británie, potažmo Evropy, a USA, zejména pak pohled na to, kdo by měl rozhodovat o tom, zda člověk bude odpojen od přístrojů, které ho udržují při životě.

Vědci zabývající se etikou vedou debatu o této otázce již několik desetiletí. Řada z nich, např. Peter Singer a James Rachels, ve svých publikacích často zdůrazňují, že je třeba jasně rozlišovat mezi vraždou pacienta a situací, kdy jej necháme zemřít. Jádrem tohoto názorového proudu je zásada, že by nemělo být prodlužováno utrpení pacienta, který se nachází v takovém stavu, kdy již nelze zlepšit jeho zdravotní stav pomocí jakékoliv léčby.

I v oblasti lékařské etiky je obecně sdílen názor, že by pacientům neměla být nabízena léčba, která bude jen velice nepravděpodobně pro pacienta přínosem a naopak je pravděpodobné, že mu způsobí značnou újmu. Nenasazení léčby je postup, o kterém rozhoduje lékař na základě odborného

Část nemocnice Great Ormond Street Hospital [3]

posouzení stavu pacienta. Postupy ukončování či nepokračování léčebných postupů mohou být vnímány jako neoprávněné ukončování něčeho, na co má pacient právo.

Opak je nicméně pravdou. Pacientovi musí být poskytována léčba, při které je postupováno dle *lege artis* a péče musí odpovídat jeho zdravotnímu stavu. Jedná se tedy o odborné posouzení a rozhodnutí, který postup a léčba budou aplikovány v zájmu zachování zdraví a kvality života nemocného. Ukončení ventilační podpory je tak třeba vnímat jako součást komplexního pojetí ukončování postupů orgánové podpory u nemocných, kde došlo k nevratnému selhání životních funkcí. Z pohledu lékařské etiky (minimálně v tom evropském pojetí) jsou tak závěry, ke kterým dospěly britské soudy, zcela v pořádku a nijak zvlášť kontroverzní.

Informovaný souhlas a informované odmítnutí v judikatuře USA

Na druhou stranu ve Spojených státech se rozhodnutí o nenasazení nebo nepokračování léčby vždy primárně řídí zásadou informovaného souhlasu a informované odmítnutí, přičemž oba tyto principy mají velice silné kořeny v systému amerického *common law*. Jádrem těchto dvou zásad je, že léčba nesmí být s výjimkou mimořádných situací zahájena bez souhlasu pacienta nebo jeho právního zástupce. Stejně tak pouze pacient nebo jeho právní zástupce může léčbu odmítnout (tzv. *informed consent and informed refusal*).

Poprvé došlo k použití těchto zásad u osoby v kritickém stádiu nemoci ve věci *Quinlan*.^[5] V tomto případě Nejvyšší soud státu New Jersey rozhodl, že pacientka má právo odmítnout mechanickou ventilaci. Jelikož se nacházela již ve vegetativním stádiu nemoci, kdy nemohla vykonávat toto své právo sama, rozhodl soud, že rodiče mohou vykonávat toto právo jako právní zástupci za ní samotnou. Kalifornský odvolací soud zaujal podobný názor v rozhodnutí ve věci *Barber*,^[6] ve kterém konstatoval, že lékaři svým jednáním nespáchali vraždu, když se svolením rodičů odpojili jejich dceru v kómatu od výživy a hydratace. Přestože se základní principy obsažené v obou těchto rozhodnutích staly jakýmsi základem pro posuzování této otázky, i tak se právní úprava a judikatura v jednotlivých amerických státech liší.

Otázkou nezahájení či nepokračování v léčebných postupech se zabýval i Nejvyšší soud, který ve věci *Cruzan* sice potvrdil výše uvedené principy, nicméně roli právních zástupců do jisté míry omezil tím, že dovolil jednotlivým státům požadovat po právních zástupcích „jasné a přesvědčivé důkazy“ prokazující přání pacienta.^[7]

Pro jasné dokreslení rozdílu mezi těmito případy a případem Charlieho Garda je třeba připomenout, že kromě samotné skutečnosti, že se jednalo o tak malé dítě, že u něj jen stěží můžeme předpokládat projev vlastního přání, je třeba dále připomenout, že Charliemu byl v řízení před britskými soudy ustanoven opatrovník, který měl za úkol hájit jeho nejlepší zájem. Ten byl mimo jiné toho názoru, že nejlepším zájmem Charlieho je, aby byl od mechanické ventilace odpojen a nemusel podstupovat experimentální léčbu, která by mu způsobila jen prodlužující se utrpení bez reálných vyhlídek na zlepšení. Rodiče proto nebyli ve shodném postavení s americkými rodiči ve výše uvedených případech, kteří byli v postavení právních zástupců vykonávajících přání svých potomků.

Marná léčba

Otázkou, kterou se Nejvyšší soud ve věci *Cruzan* ovšem nezabýval je koncept tzv. marné léčby (*futility care*). Právě otázka marnosti léčby byla jedním z hlavních sporných bodů i v případě Charlieho Garda. Odvolací soud konstatoval, že z pohledu práva (nikoliv výkladu tohoto pojmu z pohledu medicíny) se nejedná o marnou léčbu tehdy, pokud

může pacientovi přinést prospěch, i když nemá žádný vliv na danou nemoc. Dle názoru soudu to ovšem není případ Charlieho Garda. V jeho případě by byl účinek nukleární terapie nulový, tj. s naprosto žádným přínosem pro pacienta.[8]

Z analýzy poměrně rozsáhlé judikatury na toto téma vyplývá, že v případech, kdy vznikne spor mezi lékaři, kteří jsou pro nepokračování v léčbě, a rodinou, která je opačného názoru, americké soudy v téměř naprosté většině případů rozhodují pro pokračování v léčbě pacienta. Na druhou stranu jsou americké soudy velice opatrné v případech, kdy jsou lékaři obviněni v důsledku toho, že odmítli provést léčbu, kterou považují za nevhodnou, nicméně současně za splnění předpokladu, že jednali pečlivě a v souladu s profesními pravidly.

Závěrem...

Případ Charlieho Garda sice vyvolává celou řadu etických otázek týkajících se zdravotní péče, kvality života, experimentální léčby a rozhodování o ukončení života člověka. Jedná se o nejtěžší chvíle v životech každé z tisíců rodin po celém světě, které musí každoročně stát před tímto strastiplným dilematem. Z pohledu právního však nebyl případ Charlieho Garda ničím novým. Britské soudy se ve svých rozhodnutích nijak zvlášť neodchýlily od mnohaleté ustálené rozhodovací praxe. Celý rozruch byl proto vyvolán spíše samotným tragickým rozměrem životního osudu malého chlapce a i do jisté míry odlišným pohledem dvou právních řádů na stejnou, avšak těžce zodpověditelnou právně-etickou otázku.

Poznámky

- [1] Great Ormond Street Hospital proti Yates and Gard, rozsudek ze dne 11. dubna 2017, sp. zn. [2017] EWHC 972 (Fam). Dostupné zde: <https://www.judiciary.gov.uk/judgments/great-ormond-street-hospital-v-yates-and-gard/>.
- [2] Great Ormond Street Hospital proti Yates and Gard, rozsudek ze dne 23. května 2017, sp. zn. [2017] EWCA Civ 410. Dostupné zde: <http://www.bailii.org/cgi-bin/format.cgi?doc=/ew/cases/EWCA/Civ/2017/410.html&query=%28Charlie%29+AND+%28Gard%29>.
- [3] Shrnutí soudkyně Hale dostupné zde: <https://supremecourt.uk/news/permission-to-appeal-hearing-in-the-matter-of-charlie-gard.html>.

Nejvyšší soud USA [4]

- [4] Charles Gard a ostatní proti Spojenému království, č. 39793/17, rozsudek ze dne 27. června 2017. Dostupné zde: <http://hudoc.echr.coe.int/en-g?i=001-175359>.
- [5] Quinlan (70 N.J. 10, 355 A.2d 647 (NJ 1976)). Dostupné zde: <http://law.justia.com/cases/new-jersey/supreme-court/1976/70-n-j-10-0.html>.
- [6] Barber proti Superior Court, 147 Cal App 3d 1006 (Cal App 1983). Dostupné zde: <http://law.justia.com/cases/california/court-of-appeal/3d/147/1006.html>.
- [7] Cruzan proti Director, Missouri Department of Health, 497 US 261, 110 S Ct 2841 (1990).
- [8] Rozsáhlá judikatura věnující se otázce marné léčby, ale i otázce dříve vysloveného přání je v uceleném přehledu dostupná zde: <http://www.thaddeuspoppe.com/futilitycases.html>.

Zdroje

- Luce J. a Alpers A. Legal Aspects of Withholding and Withdrawing Life Support from Critically Ill Patients in the United States and Providing Palliative Care to Them. *American Journal of Respiratory and Critical Care Medicine*. Vol. 162, No. 6, 1. prosince 2000.
- Rachels J. Killing And Letting Die. *Encyclopedia of Ethics*, 2nd edition (New York, 2001), str. 947-50.
- Singer P. *Practical Ethics*, 3rd edition (New York, 2011), str. 155-190.

Fotografie

- [1] Novorozenec v inkubátoru, Foto: Martin Pot, Wikimedia Commons, CC-BY-3.0.
- [2] O tom, kdo rozhoduje o nenasazení léčby, nepenuje shoda. Autor: Andre Borges/Agência Brasília. Flickr.com, CC BY 2.0.
- [3] Část nemocnice Great Ormond Street Hospital. Autor: Nigel Cox. Wikimedia Commons, CC BY-SA 2.0.
- [4] Nejvyšší soud USA, Foto: Joe Ravi, Wikimedia Commons, CC-BY-SA-2.0.

V Rusku stále panuje silná homofobie. Nyní se k ní částečně vyjádřil i Evropský soud pro lidská práva

Jan Polásek

Červnovému rozsudku Evropského soudu pro lidská práva, který odsuzuje starší homofobní zákony v Rusku, by určitě neslušelo přirovnání „jemný“. Rozsudek stručně a jasně vymezuje rozpor tzv. zákonů proti gay propagandě s Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv. U rozhodnutí tak vytváří ještě větší kontrast disentanční stanovisko soudce Dmitryje Dedova z Ruska. Bohužel, ačkoliv byly v projednávaném případě napadené předpisy vydané ve třech ruských městech odsouzeny, nahradil je obsahově stejný zákon platící od roku 2013 v celé Ruské federaci.

Situace LGBT v Rusku

Gayové a příslušníci a příslušnice jiných sexuálních menšin (tzv. LGBT komunity) v Rusku nemají lehký život. Správnější by však bylo říci, že jsou poměrně silně šikanováni a ostrakizováni. Ve velkých městech jako Petrohrad či Moskva jsou projevy nenávisti slabší. Nejvíce horkou půdu, téměř až minové pole, pak v Ruské federaci představuje Čečenská republika, odkud od počátku roku 2017 chodí zprávy o systematickém perzekvování gayů.

Podle aktivistických i klasických zpravodajských serverů jsou gayové v muslimské Čečně vražděni, bití, hanobeni a je jim vyhrožováno jak ze strany státních orgánů, tak jiných občanů i vlastních rodinných příslušníků. V několika případech měli být gayové také uneseni na opuštěná místa, kde je státní složky podrobily bití, elektrošokům a jinému mučení. Během těchto únosů, které trvaly i několik týdnů, byla vyžadována také udání o dalších homosexuálech.

Dostat se k faktům takových případů a informovat o nich je značně složité, jelikož příslušníci sexuálních menšin žijí v permanentním ohrožení a snaží se na svou orientaci neupozorňovat. Velice často nenajdou pochopení ani mezi svou vlastní rodinou, která je vyzývána ke smytí tzv. hanby cestou krve. Asi nejlépe tak situaci v Čečně dokresluje slova poradkyně pro lidská práva prezidenta-tyrana

Berlínská demonstrace před Ruskou ambasádou [1]

Čečenské republiky, Ramzana Kadyrova, Khedy Saratové. Ta prohlásila, že nikdy neviděla jediného gaye nebo jeho stížnost a nemůže tedy potvrdit, že v Čečně vůbec nějakí gayové existují. I kdyby ale na území Čečny nějakí prý byli, při znalostech místních poměrů, tradic a kultury jim nic nebrání nasednout na vlak a ze země odjet.[1] Podobné nebo horší názory nejsou v Rusku ojedinělé.[2]

Skutkový stav případu Bayev a ostatní proti Rusku

Před několika lety vydaly tři ruské oblasti – Rjazaň, Archangelsk a Petrohrad – regionální zákony, které zakázaly veřejné aktivity zaměřené na podporu homosexuality mezi nezletilými, přičemž takové jednání bylo sankcionováno jako specifický přestupek. Proti těmto zákonům se tři ruští aktivisté rozhodli demonstrovat. N. V. Bayev držel před střední školou bannery s nápisy „Homosexualita je normální“ a „Jsem hrdý na svou homosexualitu“. A. A. Kiselev

Napadení LGBT aktivisty v Petrohradě [2]

Banner z berlínské demonstrace proti přijatým homofobním zákonům v Rusku [3]

s N. A. Alekseyem demonstrovali před dětskou knihovnou s nápisy „Rusko má největší míru sebevražd mezi dospívajícími. Toto číslo zahrnuje velkou část homosexuálů. K tomuto kroku přistupují, protože jim chybí informace o jejich přirozené povaze. Poslanci jsou dětští zabijáci. Homosexualita je dobrá.“ a „Děti mají právo vědět. Někteří velcí lidé jsou také gayové, gayové se také stanou velkými. Homosexualita je přirozená a normální“. N. A. Aleksey poté ještě před radnicí demonstroval s nápisem „Homosexualita není zvěrstvo. Hokej a lední balet ano“. Tyto demonstrace byly vyhodnoceny jako přestupek a aktivistům za ně byly uloženy pokuty. Následně aktivisté svoji věc dostali až k Ústavnímu soudu Ruské federace, který jejich stížnosti posoudil jako nepřijatelné.

Ochrana morálky, zdraví a práv ostatních? ESLP nesouhlasí

Stěžovatelé před Evropským soudem pro lidská práva (dále ESLP) tvrdili porušení svobody projevu dle čl. 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále Úmluva) a k jejich stížnosti se vyjádřila též Benátská komise a jako třetí strany i další organizace. Rusko před Soudem uznalo, že se předmětné zákony dostaly do střetu se svobodou projevu stěžovatelů. Nicméně arumentovalo, že zákaz homosexuální propagandy je v souladu s právem a je nezbytný v demokratické společnosti pro ochranu zdraví a morálky, jakož i práv třetích osob (rodičů).

Soud hned v počátku zmínil, že otázka kvality zákonů vzhledem k jejich nepřiměřené vágnosti, vše-

obecnosti a nepředvídatelné aplikaci je druhořadá oproti otázce samotné nezbytnosti daných zákonů. Na základě tohoto vymezení posuzoval ospravedlnění zákonů ohledně Ruskem tvrzené ochrany tří oblastí: morálky, zdraví a práv ostatních.

V otázce ochrany morálky Soud konstatoval, že dané zákony jsou příkladem předsudků, které jednoznačně potvrzují Ruskem použité formulace jako „vytvořit zkreslený obraz společenské rovnocennosti tradičních a netradičních sexuálních vztahů“ a odkazy na potenciální nebezpečí těchto vztahů. Jako zcela neakceptovatelné byly shledány pokusy vyvozovat souvislosti mezi homosexualitou a pedofilií. Soud dále vzal v potaz, že ruská společnost homosexualitu a její projevy neschvaluje. Zaměření společnosti a její morálka může v rozhodnutí Soudu hrát roli při uplatňování tzv. doktríny prostoru pro uvážení, která státu ponechává určitý prostor k úpravě otázky dle jeho společenské praxe. V daném případě je ale nemyslitelné, aby názor společnosti zmenšoval rozsah hmotné ochrany lidských práv LGBT komunity. Dle Soudu by bylo v rozporu se základními hodnotami Úmluvy, aby uplatňování práv menšiny bylo podmíněno uznáním většiny. Poté by práva menšin na svobodu vyznání, projevu a shromažďování byla víc teoretická než praktická a účinná, jak vyžaduje Úmluva.

Stran rizik a ochrany zdraví společnosti a demografické situace Soud uvedl, že poselství stěžovatelů neobhájí bezohledné, hazardní či škodlivé chování. Naopak, objektivní a vědecké šíření poznatků o otázkách pohlaví, identity a zvyšování povědomí o souvisejících rizicích a metodách ochrany by mělo

být nepostradatelnou součástí kampaně na podporu veřejného zdraví. Dále se uvádí, že je obdobně těžké zjistit, jak zákon zakazující propagaci homosexuality mezi nezletilými může pomoci dosáhnout požadovaných demografických cílů či naopak, jak by absence takového zákona mohla demografickou situaci negativně ovlivnit.

Třetí argument Ruska, ohledně práv ostatních, Soud taktéž smetl ze stolu. Uvedl, že Rusko opět neprokázalo mechanismus, jak by nezletilec mohl být vtažen do „homosexuálního stylu života“, natož vědecky podložené závěry o tom, že sexuální orientace závisí na vlivu vnějšího prostředí. Soud souhlasí, že nezletilí si zaslouhují zvláštní ochranu před vykořisťováním či jiným poškozováním. Nevidí ale důvod, proč by ochrana před těmito riziky měla být omezena na stejnopohlavní vztahy. Ruské zákony v současné době obsahují trestné činy proti nezletilým a šíření dětské pornografie, což je použitelné bez ohledu na sexuální orientaci.

Závěrem Soud shrnul, že dotčené právní předpisy neslouží k podpoře vytyčeného legitimního cíle, ale mohou být spíše při dosažení ochrany zdraví a práv ostatních kontraproduktivní.[3]

Disentní stanovisko soudce Dedova

Vzhledem ke svižnému a sebevědomému tempu a melodii, která zaznívá z rozhodnutí Soudu, je o to zajímavější číst dissentní stanovisko soudce Dedova. Ten sebevědomí také nepostrádá, ale evidentně vychází ze zcela jiných kulturních a mravních poměrů. Ve stanovisku se objevuje žonglování s judikaturou ohledně doktríny prostoru pro uvážení, kterou podle něj v daném případě má stát požívat v širší míře. Dále Dedovův text obsahuje klasické homofobní formulace a prakticky líčí informování nezletilých být jen o samotné existenci homosexuální orientace jako naprostou destrukci dětské mysli. Závěrem v podstatě preferuje neliberální principy, když cestou „pozitivní diskriminace“ upřednostňuje tradiční hodnoty Ruské společnosti před právem LGBT komunity.[4]

Zdroje

[1] Dearden, Lizzie. Chechnya gay purge: Footage taken inside prison shows where men were 'detained and tortured'. Independent. 21. června 2017.

Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/chechnya-gay-purge-men-detained-torture-argun-prison-footage-inside-first-vice-news-deny-allegations-a7801621.html>.

- [2] Kenza, Bryan. Russian TV channel offers gay people one way plane ticket out of country. Independent. 1. července 2017. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/russia-tv-gay-one-way-plane-ticket-tsargrad-orthodox-christian-constantinople-a7817911.html>.
- [3] Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 20. června 2017. Bayev a ostatní proti Rusku. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-174422%22%5D%7D>.
- [4] Lavrysen, Lauren. Bayev and Others v. Russia: on Judge Dedov's outrageously homophobic dissent. Strassbourg Observes. 13. července 2017. Dostupné z: <https://strasbourgobservers.com/2017/07/13/bayev-and-others-v-russia-on-judge-dedovs-outrageously-homophobic-dissent/>.

Fotografie

- [1] Berlínská demonstrace před Ruskou ambasádou. Autor: Sebastian Hesse. Flickr.com, CC BY 2.0.
- [2] Napadení LGBT aktivisty v Petrohradě. Autor: Roma Yandolin. Flickr.com, CC BY-SA 2.0.
- [3] Banner z berlínské demonstrace proti přijatým homofobním zákonům v Rusku. Autor: Marco Fleber. Flickr.com, CC BY-NC-ND 2.0.
- [4] Budova Ústavního soudu Ruské federace. Autor: A. S. Savin. Wikimedia Commons, public domain.

Budova Ústavního soudu Ruské federace [4]

3) Mezinárodní politika, byznys a lidská práva

Připravili Lukáš Hoder a Josef Kovařík

Obecné zásady OSN pro oblast byznysu a lidských práv – jak je to s implementací?

Lucie Janotová

V únoru tohoto roku vyšel dokument s názvem *Implementation of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights*, který zkoumá pokrok v implementaci těchto zásad v jednotlivých státech více než pět let po jejich jednomyslném schválení. Existuje v této otázce dostatečně silné politické angažmá? Jaké jsou hlavní brzdy implementace a jak je překlenout?

Studie zabývající se implementací Obecných zásad OSN pro oblast byznysu a lidských práv byla zhotovena Beatou Faracik, lidskoprávní expertkou z Polského institutu pro lidská práva a byznys a vznikla na žádost Podvýboru pro lidská práva Evropského parlamentu (DROI). Ve svém obsahu stručně představuje historii přijetí těchto zásad, způsoby jejich implementace ze strany států, současný stav implementace v jednotlivých regionech, překážky v přijetí Národních akčních plánů a zakončuje doporučeními adresovanými Evropskému parlamentu, jejichž následování by celkovou implementaci mělo urychlit.

Studie se zaměřuje na I. pilíř Obecných zásad (povinnost států zabránit porušování lidských práv třetími stranami včetně byznysu, což od států vyžaduje prevenci, vyšetřování, napravení a potrestání případných porušení), konkrétně pak na vývoj a zveřejnění Národních akčních plánů pro byznys a lidská práva, na základě kterých by Obecné zásady měly být implementovány do praxe. Studie mimo jiné pracuje rovněž s více než 20 rozhovory s osobami podílejícími se na vývoji těchto plánů a odpověďmi více než 41 států na dotazník vydaný Business and Human Rights Resource Centre (BHRRC), jenž měl za cíl zjistit, jaké konkrétní kroky státy v oblasti byznysu a lidských práv učinily.

Co se týče situace v České republice, a je vhodné připomenout, že na téma implementace Obecných zásad v ČR napsali v roce 2013 analýzu členové Centra Hubert Smekal a Veronika Hermanová (viz níže ve zdrojích).

Dětská práce [1]

Konkrétní zjištění

Obecné zásady pro oblast byznysu a lidských práv byly jednomyslně přijaty v červnu 2011 Radou pro lidská práva OSN. Staly se tak prvním mezinárodně uznávaným standardem zabývajícím se povinnostmi států a podniků v případech porušování lidských práv spojených s otázkami byznysu a platformou pro společnou akci vůči těmto činům (viz např. Bulletin 2/2013, s. 14 a Bulletin 12/2015, s. 19).

Přestože byl během uplynulých pěti let učiněn určitý pokrok, porušování lidských práv oblasti byznysu i nadále přetrvává. K tomu, aby došlo ke skutečné změně, je totiž zapotřebí, aby klíčoví aktéři (státy, podniky) místo pouhých politických deklamací přešli k reálným opatřením, jelikož jejich závazky na vytvoření Národních akčních plánů se zatím ve většině případů buď nenaplnily vůbec, nebo pouze

Tisková konference o byznysu a lidských právech [2]

částečně. To vše i přesto, že státy mají k dispozici pomoc ze strany Pracovní skupiny OSN pro byznys a lidská práva, Vysokého komisaře OSN pro lidská práva, národních lidskoprávních institucí a občanských organizací.

K 31. prosinci 2016 pouze 12 států zveřejnilo své Národní akční plány, z toho 10 z Evropy: Velká Británie (2013, 2016), Nizozemí (2013), Dánsko (2014), Finsko (2014), Litva (2015), Švédsko (2015), Norsko (2015), Švýcarsko (2016), Německo (2016) a Itálie (2016). Z mimoevropských států se jedná o Kolumbii (2015) a Spojené státy americké (2016). V dubnu tohoto roku přibyla ještě Francie a v červnu Indonésie, která se tak stala první asijskou zemí, jež Národní akční plán zveřejnila.

Několik dalších zemí oznámilo, že na vývoji Národních akčních plánů pracují. Z Evropy se jedná například o Belgii, Českou republiku, Polsko, Španělsko; z Asie a Pacifiku o Austrálii, Japonsko a Malajsii; z Latinské Ameriky o Chile či Mexiko

a z Afriky zejména o Mosambik a Keňu, která bude pravděpodobně prvním africkým státem, jenž Národní akční plán zveřejní. Jediným blízkovýchodním zástupcem je v tuto chvíli Jordánsko.

Přestože Evropská unie je nepochybným lídrem v počtu zemí, jež Národní akční plány zveřejnily, tyto plány byly většinou vyvinuty bez provedení Národního základního zhodnocení (*National Baseline Assessment, NBA*) či dostatečných konzultací s ostatními účastníky, a tak ustanovení jejich priorit nemusí odpovídat reálné situaci. Navíc většina plánů spíše shrnuje již proběhlé aktivity států v této oblasti, místo toho, aby obsahovala přesně formulované a do budoucna orientované kroky, které by jednotlivé instituce měly vykonat. Často rovněž chybí způsob následného monitoringu implementace a plány jsou zaměřeny spíše na externí akce než na způsoby zlepšení situace na domácí půdě. Lze proto říci, že nejsou nejvhodnějším příkladem pro následování.

Za zmínku stojí také fakt, že Národní akční plány jsou zatím dostupné pouze v 15 jazycích, přičemž pouze 8 překladů bylo oficiálně provedeno OSN (arabština, čínština, angličtina, francouzština, ruština, španělština, khmerština, mongolština), zatímco sedm zbylých různými občanskými a lidskoprávními organizacemi (barmština, němčina, japonština, polština, portugalština, srbština, svahilština). Žádný z překladů nebyl proveden samotnými státy či nadnárodními korporacemi. To je poněkud zajímavý fakt, jelikož pokud by firmy operující ve většině světových zemí skutečně chtěly, aby Obecné zásady byly implementovány, měly by začít tím, že je zveřejní v jazyce, jímž místní pracovníci a obyvatelé komunikují.

Další iniciativy

V případě zemí, jež jsou stále v demokratické tranzici, kdy vláda práva a zásady dobrého vládnutí ještě nejsou zcela ukotveny, zaměření se na Národní akční plány by se mohlo ukázat jako kontraproduktivní. Citlivější cestou pro implementaci Obecných zásad by v tomto případě mohlo být přijetí individuálních směrnic a nařízení. Například v případě Myanmaru se o tento krok aktivně starají občanské společnosti a expertní instituce (např. Myanmar Centre for Responsible Business), které hledají a zaplňují mezery v existující právní úpravě.

Jako další inspirace regulací přijatých ještě před nebo nesouvisející s Národními akčními plány můžeme zmínit následující:

- Zákon o moderním otroctví Velké Británie přijatý v roce 2015, který dává podnikům s globálním obratem vyšším než 36 milionů liber povinnost vydat prohlášení o krocích, které učinily pro boj s nucenou prací a obchodem s lidmi, a to jak ve vlastních operacích, tak i v dodavatelském řetězci (viz Bulletin 5/2017, s. 17)

- Zákon Dodd-Frank USA revidovaný roku 2012, který dává firmám používajícím minerály z konfliktních oblastí povinnost připojit tuto informaci k finálnímu produktu (jedná se o konfliktní minerály z Demokratické republiky Kongo a dalších devíti afrických států daného regionu)

- změna brazilské ústavy z roku 2012: vláda může odejmout majetek osobám či firmám, jež mají prospěch z otroctví či nucené práce

Bezpečnost práce [3]

- vláda USA zaslala všem ambasadám telegram, jenž obsahoval základní informace ohledně Obecných zásad spolu s instrukcemi, jakým způsobem mohou být využity při jednání s podniky, občanskými společnostmi a vládami

Hnací a brzdicí mechanismy implementace

V určitých případech se jako silný hnací mechanismus ukázala být touha stát se lídrem v této otázce ve vlastním regionu (Keňa, Kolumbie, Nizozemí a Velká Británie). Vznik tohoto lídra potom měl za následek vytvoření pozitivní konkurence i pro ostatní státy, které jej chtěly dohnat. Dalším důležitým faktorem se ukázala být existence vnitřního lídra, který je důvěryhodný, ochotný zavázat se k naplňování lidskoprávní agendy a je ve spojení se všemi relevantními aktéry, příkladem může být třeba Evropská unie. Podobnou úlohu zaujímají i mezinárodní organizace jako takové, které jsou důležitým zdrojem informací, ale také finančních prostředků, bez nichž by mnohé státy nebyly schopny své aktivity spustit.

Neméně důležitou úlohu hrála rovněž podpora od jiných států, které již s vytvořením svých Národních akčních plánů měly zkušenosti. Podpora může mít podobu od technické a finanční pomoci, přes společné workshopy až po sdílení efektivních praktik a reálnou spolupráci. Za zmínku stojí určitě podpora Keni ze strany Norska, švédské angažmá v Asii či aktivity USA ve východoafrických zemích.

Za hlavní brzdy implementace lze identifikovat nedostatek porozumění otázce byznysu a lidských

Velká Británie představuje Národní akční plán [4]

práv, nespolupráci jednotlivých vládních ministerstev, nedostatek zdrojů pro implementaci a monitoring, nedostatek konsenzu ve vládě, opozici ze strany ekonomických zájmových skupin, politické limity ze strany mezinárodních organizací nebo jiných zemí a rovněž strach z odrazení zahraničních investic.

Závěrečná doporučení

V závěru jsou jako hlavní kroky pro překročení zmíněných překážek označeny všeobecné zvyšování povědomí ohledně Obecných ustanovení, budování kapacit, pořádání akcí s tematikou byznys a lidská práva, technická asistence, trénink, sdílení zkušeností pomocí vzájemných studijních návštěv, workshopů aj. V současnosti kromě Pracovní skupiny OSN pro lidská práva (jejíž pomoc je jejími členy poskytována zadarmo) a technické asistence od kanceláře Vysokého komisaře OSN pro lidská práva je většina těchto aktivit provozována převážně národními lidskoprávními organizacemi díky financím ze zemí, jako je Norsko, Dánsko, Nizozemí nebo Švýcarsko. Dalším důležitým zdrojem financí je Evropský instrument pro demokracii a lidská práva (EIDHR), který rovněž poskytuje významné granty alokované lidskoprávním institucím. Ani přesto ale celkové potřeby nejsou zdaleka naplněny.

Zdroje

- Business & Human Rights Resource Centre. National Action Plans. 2017. (<https://business-humanrights.org/en/un-guiding-principles/implementation-tools-examples/implementation-by-governments/by-type-of-initiative/national-action-plans>).
- Faracik, Beata. Implementation of the UN Guiding Principles on Business and Human Rights. 2. února 2017 ([http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EXPO_STU\(2017\)578031](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EXPO_STU(2017)578031)).
- Hermanová, Veronika a Hubert Smekal. Implementation of the UN Guiding Principles: The Case of the Czech Republic. 9. prosince 2013 (https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2365364).

Fotografie

- [1] Dětská práce, autor: IRRI Photos, zdroj: Flickr, CC BY-NC-SA 2.0.
- [2] Tisková konference o byznysu a lidských právech, autor: United States Mission Geneva, zdroj: Flickr, CC BY-ND 2.0.
- [3] Bepečnost práce, autor: Matt, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.
- [4] Velká Británie představuje Národní akční plán, autor: Foreign and Commonwealth Office, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.

Zemřel čínský disident Liou Siao-po

Lukáš Hoder

V čínském vězení zemřel na rakovinu jater disident Liou Siao-po, který v roce 2010 obdržel Nobelovu cenu míru. Vězněn byl již od roku 2009. Bylo mu 61 let.

Liou Siao-po (Liu Xiaobo) vystudoval literaturu a působil na univerzitě v Pekingu. V 80. letech navštívil řadu zahraničních univerzit včetně University of Oslo a Columbia University a po návratu do Číny se v roce 1989 zapojil do studentských protestů na náměstí Nebeského klidu v Pekingu. Později byl zatčen a strávil několik let ve vězení. Působil jako předseda čínského PEN klubu a v roce 2008 se podílel na vzniku Charty 08 připomínající šedesáté výročí Všeobecné deklarace lidských práv a požadující demokratizaci a politické reformy v Číně.

Liou Siao-po byl na Nobelovu cenu míru nominován řadou osobností včetně bývalého českého prezidenta Václava Havla, který na jeho uvěznění vícekrát veřejně reagoval a psal články do světového tisku. Dne 10. prosince 2010 mu byla udělena Nobelova cena míru, nicméně ceremonie se konala bez přítomnosti samotného laureáta kvůli jedenáctiletému trestu odnětí svobody v severočínské věznici. Hlavní představitel Nobelova výboru Thorbjørn Jagland byl proto nucen nechat cenu symbolicky ležet na prázdné židli, nikdo si ji nakonec nepřevzal. Čínský režim se postaral i o to, aby cenu nemohl převzít nikdo z blízkých, údajně preventivně uvěznil desítky aktivistů a diplomaticky tlačil na řadu států, aby se ceremonie nezúčastnily (viz Bulletin 10/2010, s. 14 a Bulletin 12/2010, s. 17).

Podobně jako udělení Nobelovy ceny míru v roce 2010 vyvolala i smrt Liou Siao-po překotnou aktivitu čínských cenzorů, aby tato událost nespustila nějaké protirežimní nepokoje. Podle analýzy institutu The Citizen Lab z University of Toronto bylo dokonce poprvé použito filtrování fotek v osobních zprávách mezi uživateli čínských sociálních sítí. Obvyklou otázkou mezi přáteli na čínském chatu tak bylo „Viděls, co jsem teď poslal?“ a odpovědí bylo často „Nic nepřišlo“. Jak to nicméně bývá obvyklé v případě cenzury, lidé si najdou svoji cestu a Číňané tak sdíleli například úryvky z básní zemřelého disidenta.

Portrét Liou Siao-po v Centru Nobelovy ceny za mír [1]

Nelze nicméně očekávat, že by smrt Liou Siao-po vyvolala nějaké silnější reakce vůči Číně. Bílý dům vydal velmi stručné prohlášení, ale americká administrativa Čínu velmi potřebuje v aktuálním tlaku na Severní Koreu. Evropská unie reagovala požadavkem, aby Čína propustila ostatní vězně svědomí. Český premiér rovněž kondoloval.

Zdroje

Zemřel Liou Siao-po. Nobelista a čínský bojovník za demokracii. Lidovky.cz. 13. 7. 2017. (http://www.lidovky.cz/zemrel-liou-siao-po-nobelista-a-cinsky-bojovnik-za-demokracii-pth/zpravy-svet.aspx?c=A170713_153153_ln_zahranici_ele)

Liu Xiaobo's Death Pushes China's Censors Into Overdrive. New York Times. 17. 7. 2017. (<https://www.nytimes.com/2017/07/17/world/asia/liu-xiaobo-censor.html>).

Fotografie

[1] Portrét Liou Siao-po v Centru Nobelovy ceny za mír, autor: Nancy Pelosi, zdroj: Flickr, CC BY 2.0.

4) Česká republika a lidská práva

Připravili Adam Blisa a Ladislav Vyhnaněk

Velké případy u Ústavního soudu

Adam Blisa

Před časem jsme psali, že třetí Ústavní soud neměl doposud příliš příležitostí, při kterých by se mohl výrazněji vyprofilovat – chyběly mu totiž výraznější případy, na jejichž podkladě by tak mohl učinit. To se však změnilo a zdá se, že s kontroverzními případy se v poslední době doslova roztrhl pytel. Jaký obraz si na jejich základě Ústavní soud tedy buduje?

LGBTQ „friendly“

První z oblastí, ve které Ústavní soud výrazným způsobem zasáhl, je otázka rodičovství LGBTQ osob. Ústavní soud nejdříve v dlouho očekávaném nálezu zrušil § 13 odst. 2 zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství, který bránil registrovaným partnerům v osvojení dětí.[1] Situaci před i po vydání tohoto nálezu jsme již několikrát rozebírali (viz Bulletin 5/2015, s. 20, a Bulletin 6/2016, s. 23).

K této problematice se Ústavní soud vrátil v nálezu, ve kterém posuzoval uznání zahraničního právního a faktického rodičovství jednoho z mužů tvořících stejnopohlavní pár.[2] I v tomto nálezu se Ústavní soud postavil jednoznačně za nejlepší zájem dítěte, který podle něj spočívá v uznání fakticky i právně vytvořeného vztahu obou rodičů s jejich dítětem. Ačkoliv Ústavní soud zdůraznil, že se nejedná o plošné umožnění rodičovství dvou osob stejného pohlaví či společného osvojení stejnopohlavními páry, nálezem potvrdil svůj liberální postoj k rodinným otázkám.

Letní nálezy

Ústavní soud se vyjádřil také v několika dalších zásadních případech. Již před dvěma lety odmítl zrušit tzv. služební zákon,[3] čímž se tzv. „Zemanův“ Ústavní soud vymezil vůči výkonné moci. Za zmínku pak stojí tři „letní“ nálezy. V prvním z nich Ústavní soud posuzoval, zda je ČEZ povinným subjektem podle zákona o svobodném přístupu k informacím.[4] Ústavní soud přitom dospěl

Stacionární zdroje znečištění – kotle v domácnosti [1]

k opačnému závěru než Nejvyšší správní soud, který v nyní zrušeném rozhodnutí dospěl k závěru, že ČEZ povinným subjektem je. Tento nálezn byl pro mnohé velkým zklamáním, mimo jiné také v kontextu přijímání zákona o registru smluv, z něhož ČEZ jako povinný subjekt také „vypadl“. Podle některých navíc Ústavní soud poskytl společnostem ovládaným veřejnými institucemi návod, jak se informační povinnosti snadno vyhnout.

Druhým nálezem, který byl pro mnohé zklamáním, byl nálezn týkající se přerozdělování insolvenčních spisů.[5] Ustanovení § 160 odst. 2 insolvenčního zákona [6] umožňovalo předsedům soudů přikázání incidentních sporů v rámci insolvenčního řízení jinému soudci, a to pokud hrozily průtahy. Tato vágní formulace a absence rigidnějších pravidel pro přerozdělování otevírala prostor k účelové manipu-

ČEZ není povinným subjektem podle zákona o svobodném přístupu k informacím [2]

laci se spisy, a to v agendě, která je velmi náchylná ke korupci (viz kauza „insolvenční mafie“). Ústavní soud ovšem toto ustanovení nezrušil, a namísto toho nabídl ústavně konformní interpretaci. Je přitom poměrně sporné, zda takový postup mohl slabiny tohoto ustanovení napravit; těchto slabin si však byl vědom i zákonodárce, který s účinností od 1. 7. 2017 umožnil přerozdělování pouze podle pravidel stanovených rozvrhem práce, které přitom musí splňovat poměrně přísné podmínky judikované Ústavním soudem.[7]

Třetím nálezem hodným pozornosti je pak zamítnutí návrhu na zrušení ustanovení umožňujícího vstup do obydlí za účelem kontroly kotlů.[8] V tomto případě Ústavní soud strnil státu na úkor ochrany nedotknutelnosti obydlí, neboť dospěl k závěru, že nad nedotknutelností obydlí převažuje zájem na ochranu zdraví a příznivého životního prostředí. Nehledě na subjektivní názory na danou problematiku je pozoruhodné, že k nálezu zaujal odlišné stanovisko pouze jeden soudce, ačkoliv se jedná o ukázkový případ střetu individuální svobody a kolektivního dobra. Vyvozovat z toho, že Ústav-

ní soud bude stranit spíše kolektivním zájmům, je však zatím předčasné.

Tečka na závěr

Konečně je třeba zmínit usnesení, kterým plenum Ústavního soudu odmítlo projednat návrh kárného senátu Ústavního soudu na zrušení ustanovení, podle kterého přestupky ústavních soudců projednává právě tento senát.[9] Kárný senát Ústavního soudu předložil plénu návrh na zrušení tohoto ustanovení na podkladě dopravního přestupku (nedodržení stanovení rychlosti v obci) spáchaného soudcem Radvanem Suchánkem. Soudci kárného senátu měli za to, že pro vyjmutí ústavních soudců z přestupkové odpovědnosti nemá legitimní opodstatnění; plenum však dospělo k závěru, že kárný senát není soudem ve smyslu čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky.

Odůvodnění pléna působí poměrně nepřesvědčivým dojmem a slabost jeho argumentů demonstruje dissent čtyř soudců. Slabosti své argumentace si byla vědoma také většina pléna, a proto na okraj

také uvedla, proč by ke zrušení nepřistoupila ani tehdy, byl-li by kárný senát k předložení návrhu na zrušení legitimován. Tečkou na závěr pak může být fakt, že k přijetí usnesení došlo „potichu“ a nebyla o něm publikována tisková zpráva – Ústavní soud si byl patrně vědom lehké trapnosti celé situace a negativního světla, které na něj vrhne zachování zmíněného privilegia.

Vzhledem k množství zásadních kauz tedy nelze říci, že Ústavní soud je stále „neposkrvněný“ – právě naopak. Zároveň však s ohledem na různorodost těchto kauz nemůžeme činit jednoznačné závěry o profilu soudu jako takového, jak to lze učinit například ve vztahu k Nejvyššímu soudu Spojených států, který lze zpravidla charakterizovat poměrně jednoznačně jako liberální/konzervativní – to lze zatím činit nanejvýše vůči některým soudcům.

Poznámky

- [1] Nález Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2016, sp. zn. Pl. ÚS 7/15.
- [2] Nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. I. ÚS 3226/16.
- [3] Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě; nález Ústavního soudu ze dne 30. 6. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 21/14.

Plénium Ústavního soudu [3]

- [4] Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím; nález Ústavního soudu ze dne 20. 6. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1146/16.
- [5] Nález Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 22/16.
- [6] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění do 30. 6. 2017.
- [7] Viz nález Ústavního soudu ze dne 15. 6. 2016, sp. zn. I. ÚS 2769/15.
- [8] § 17 odst. 2, § 23 odst. 1 písm. j) a § 23 odst. 2 písm. a) zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší; nález Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 2/17.
- [9] § 4 odst. 2 a § 133 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu; usnesení Ústavního soudu ze dne 13. 6. 2017, sp. zn. Pl. ÚS 29/16.

Fotografie

- [1] Stacionární zdroje znečištění – kotle v domácnosti. Autor: Jirka DI, Wikimedia Commons, CC-BY-3.0.
- [2] ČEZ není povinným subjektem podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Autor: Dawid Skalec. Wikimedia Commons, CC BY-SA 4.0.
- [3] Plénium Ústavního soudu, Radovan Suchánek horní řada, druhý zprava. Autor: Ústavní soud/Jan Symon.

Monitoring lidskoprávních publikací

Přehled aktuálních odborných článků o lidských právech

Jan Poláček

Vnitrostátní právo

- Deset, Miloš: Policajná provokácia. Trestněprávní revue 5/2017
- Gonsiorová, Barbora: Proces odstraňování tvrdosti zákona. Trestněprávní revue 7-8/2017
- Gonsiorová, Barbora: Úvahy nad usnesením Ústavního soudu I. ÚS 1696/16 aneb změny popisu skutku v průběhu trestního řízení. Trestněprávní revue 7-8/2017
- Kandová, Katarína: Nad veřejným zájmem v českém trestním právu hmotném a procesním. Státní zastupitelství 3/2017
- Kanzelsberger, J.: Aktívna legitimácia verejného ochrancu práv v judikatúre Ústavného súdu SR. Právny obzor 2/2017
- Kindlová, Miluše, Preuss, Ondřej: Výhrada svědomí v kontextu povinného očkování a mimo něj. Jurisprudence 3/2017
- Kysela, Jan, Wintř, Jan: Ústavní rozměr vládní krize z května 2017. Právní rozhledy 13-14/2017
- Ondrůš, Miroslav: Právo volby pohřbu – povaha a vy-mahatelnost. Právní rozhledy 13-14/2017
- Provazník, Jan: Terorismus jako materiální pramen trestního práva procesního. Trestněprávní revue 7-8/2017
- Šelleng, Dalibor: Mr. Big a činnost policejních agentů směřující k získání doznání podezřelého. Státní zastupitelství 3/2017
- Toman, Petr: Náležitosti příkazu k odposlechu a zá-znamu telekomunikačního provozu. Bulletin advokacie 5/2017
- Tryzna, Jan: Limity retroaktivní aplikace právních předpisů. Jurisprudence 3/2017
- Vozár, J.: 25 rokov od začatia činnosti Ústavného súdu ČSFR. Právny obzor 2/2017

Politologie, mezinárodní vztahy, zahraniční politika

- Černý, Karel: Iráčtí jezidé: Motivy migrace do Evropy. Mezinárodní vztahy 2/2017
- Gherghina, S., Soare, S.: From TV to Parliament: The Successful Birth and Progressive Death of a Personal Party. The Case of the People's Party Dan Diaconescu. Politologický časopis 2/2017
- Chytilík, Roman: Recenze: Peter Emerson: From Majority Rule to Inclusive Politics. Electing a Power-Sharing Coalition. Středoevropské politické studie 1/2017

- Kuta, Martin: Mezi stranou a parlamentem: o českých poslaneckých klubech. Acta Politologica 2/2017
- Lehmannová, Z., Dubský, Z.: OBSE jako normotvor-ný aktér v regionálním řízení bezpečnosti - přístup k analýze. Studia Politica Slovaca 1/2017
- Lozinský, Jan: Kliše v politice de facto států – případ Podněstří. Mezinárodní politika, Ústav meziná-rodních vztahů 23. 7. 2017
- Mothejzík, Kristýna: Recenze: Piknerová, Linda; Šanc, David et al. (2015): Nové mocnosti globálního Jihu. Čína, Indie, Brazílie, Jihoafrická republika a Indonésie v mezinárodním systému. Acta Politologica 2/2017
- Novák, Arnošt: „Nic nechceme, nic nežádáme, bereme si, co nám patří!“ Sociologie nejnovějších sociál-ních hnutí. Acta Politologica 2/2017
- Pavliková, Miroslava: Kreml trolling jako nástroj ruské propagandy na Ukrajině a v Pobaltí. Časopis pro politiku a mezinárodní vztahy, Global Politics 5/2017
- Piknerová, Linda: Recenze: Zbyněk Kuna: Země Afrického rohu: Problémy a perspektivy. Meziná-rodní vztahy 2/2017
- Romancov, Michael: Recenze: Rojek, Paweł (2015). Rusko: prokletí impéria. Zdroje ruského politické-ho chování. Acta Politologica 2/2017
- Sekerák, Marián: Recenze: Aletta J. Norval: Averzivní demokracie: Dědictví a originalita v demokratické tradici. Středoevropské politické studie 1/2017
- Silný, Jiří: Několik možností, jak posílit sociální dimenzi zahraniční politiky ČR. Mezinárodní politika, Ústav mezinárodních vztahů 7. 7. 2017
- Smolík, Josef, Svatošová, Veronika: Financování tero-rizmu. Vojenské rozhledy 2/2017
- Stojar, Richard: Vývoj a proměna konceptu hybridní války. Vojenské rozhledy 2/2017
- Zurzolo, M. G.: Trump's Era in Middle East: unpre-dictable approach. Mezinárodní politika, Ústav mezinárodních vztahů 28. 6. 2017

Mezinárodní právo a právo Evropské unie

- ESLP: Systematické prověřování korespondence vě-zeňkyně s advokátem. Bulletin advokacie 4/2017
- Kaleta, Ondřej: Migrační režim EU v kontextu trvalé-ho výjimečného stavu. Mezinárodní vztahy 2/2017
- Krnc, Jiří: Evropský soud pro lidská práva – březen, duben 2017. Soudní rozhledy 5, 6/2017
- Redakce: Rada EU podpořila zřízení Úřadu evropské-ho veřejného žalobce. Právní rozhledy 13-14/2017
- Veselý, Zdeněk: Proměny postavení aktéra v mezi-národním systému. Případová studie: český stát. Studia Politica Slovaca 1/2017
- Vláčil, Jiří: Soudní dvůr EU – březen, duben 2017. Soudní rozhledy 5, 6/2017

Redakce Bulletinu

Editor: Jan Lhotský

1) Mezinárodní trestní spravedlnost

Vedoucí sekce:

JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D.

Vystudoval právo a ekonomii, poté pokračoval v doktorském studiu mezinárodního práva. Pracoval v advokacii i v právním oddělení Evropské služby pro vnější činnost v Bruselu, jež je zodpovědná za vnější vztahy EU. V rámci mezinárodního práva se specializuje především na lidská práva a mezinárodní trestní právo.

Stážisté:

Bc. Klára Jančušková: Klára vystudovala speciální pedagogiku a nyní pokračuje studiem práv na PrF MU. Mezi její oblasti zájmu patří trestní, rodinné, ústavní a mezinárodní právo.

Mgr. Helena Kopecká: Absolvovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy. V minulosti pracovala jako právnička v Organizaci pro pomoc uprchlíkům. V současné době je na OSN stáží pro Zvláštní senáty soudů v Kambodže, kde se zabývá zločiny proti lidskosti a genocidou.

Mgr. Katarína Hukelová: Vyštudovala Právnickou fakultu BVŠP v Bratislavě. Po skončení štúdií pracovala ako advokátska koncipientka a neskôr ako právnička v mimovládnom sektore. V súčasnosti pôsobí na Ministerstve spravodlivosti SR.

Petr Pospíšil: Petr studuje práva a mezinárodní teritoriální studia na Univerzitě Karlově. Ve středu jeho zájmu jsou trestní právo, mezinárodní a evropské mechanismy ochrany lidských práv a evropské institucionální a bezpečnostní otázky. Působí jako redaktor informačního portálu Euroskop.

Mgr. Nikola Klímová Vystudovala mezinárodní vztahy na FSV UK a v současné době studuje právo na PF UK. Zajímá se o mezinárodní trestní právo, mezinárodní investiční a ekonomické právo a ochranu lidských práv. Působí jako stážistka u Zvláštních senátů soudů v Kambodži.

2) Evropský systém ochrany LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Hubert Smekal, Ph.D.

Hubert vystudoval právo a evropskou integraci, působí na FSS MU. Akademický rok 2010-2011 strávil jako držitel Fulbrightova stipendia výzkumem judicializace na UC Berkeley. V létě přednáší na Shandong University v Číně; člen Rady vlády pro lidská práva. Zabývá se především problematikou evropského práva a lidských práv a také fenoménem judicializace mezinárodní politiky.

Mgr. Martina Grochová

Martina vystudovala právo na PrF MU, kde pokračuje v doktorském studiu ústavního práva. Zaměřuje se zejména na oblast práv dětí a přístupu k rodičovství. Působí jako asistentka soudce Nejvyššího soudu.

Stážisté:

Mgr. Martin Dominik: Absolvoval Právnickou fakultu v Brně a nyní studuje Filozofii. Zajímá se o teorii práva, obecnou aplikaci lidských práv a jejich vliv ve společnosti.

Mgr. Lenka Vavrušová: Lenka vystudovala právo na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Zde pokračuje v doktorském studiu ústavního práva a působí jako asistentka soudce Nejvyššího soudu.

Mgr. Kateřina Šimonová: Vystudovala Právnickou fakultu Západočeské univerzity v Plzni. Aktuálně dokončuje svoji rigorózní práci na PF UK v Praze a působí jako poradce na Ústavním soudu. Zaměřuje se především na azylové právo, problematiku diskriminace, ale i na lidská práva obecně.

Mgr. Jan Polášek: Jan vystudoval právo na Právnické fakultě MU. Zajímají jej lidská práva, právo životního prostředí a hory.

3) Mezinárodní politika, byznys a LP

Vedoucí sekce:

Mgr. Lukáš Hoder LL.M.

Vystudoval právo a mezinárodní vztahy na Masarykově univerzitě a jako Fulbright Scholar mezinárodní právo na Georgetown University (LL.M.). Působí v advokacii. Je autorem monografie *Transatlantické vztahy v době krize* (MUNI Press 2009) a textů na téma náhrady škody v investiční arbitráži.

Mgr. Josef Kovařík

Josef vystudoval obor Mezinárodní vztahy na FSS MU a nyní studuje Regionální rozvoj na Ekonomicko-správní fakultě MU. Jeho okruh zájmů je poměrně široký, avšak nejvíce se věnuje otázkám mezinárodní politické ekonomie a globální rozvojové politice. Mezi jeho zájmy patří historie, literatura, filmy a sport.

Stážisté:

Bc. Marek Jahn: Marek je absolventem bakalářského programu bezpečnostních studií a evropských studií na FSS MU. Jeho oblastí zájmu jsou mírová studia, transformace režimů a řešení konfliktů.

Lucie Janotová: Lucie studuje mezinárodní vztahy a evropská studia na FSS MU. Její hlavní oblastí zájmu je teorie demokratizace, tranzice autoritářských režimů a koncept nenásilného odporu.

4) Česká republika a lidská práva

Vedoucí sekce:

Mgr. Adam Blisa

Vystudoval právo na Masarykově univerzitě, kde pokračuje v doktorském studiu ústavního práva. Působí na Ústavu pro otázky soudnictví a jako asistent soudce Nejvyššího správního soudu.

JUDr. Ladislav Vyhnánek, Ph.D., LL.M.

Ladislav je ústavní právník. Práva vystudoval nejprve v Brně. Poté, inspirován svými kamarády Hubertem a Lukášem, absolvoval s podporou Fulbrightovy nadace i NYU School of Law. V současné době působí jako odborný asistent na PrF MU a zároveň je asistentem soudce Ústavního soudu.

Stážisté:

Mgr. Kamila Abbasi: Kamila je doktorandkou právnické fakulty MU a asistentkou soudce Nejvyššího správního soudu. Specializuje se na trolling a náboženské symboly ve veřejném prostoru.

Mgr. Bc. Šárka Dušková: Šárka pracuje jako právnička v neziskovém sektoru, kde se zaměřuje na práva dětí, osob s postižením a rovné zacházení. Je členka Výboru pro práva dítěte Rady vlády pro lidská práva.

Mgr. Michal Oščipovský: Absolvoval obor politologie na FSS MU. Těžištěm jeho zájmu jsou nedemokratické režimy 20. století.

www.centrumlidskaprava.cz

Centrum
pro lidská práva
a demokratizaci

Bulletin vydává Centrum pro lidská práva a demokratizaci

Adresa redakce Hubert Smekal, Joštova 10, 602 00 Brno, Česká republika
e-mail hsmekal@fss.muni.cz | **webové stránky** www.centrumlidskaprava.cz
tel. 549 498 264 | **Redakční rada** Jan Lhotský (editor), Lukáš Hoder, Linda Janků, Hubert Smekal, Ladislav Vyhnánek | **Sazba** Michaela Kašperová | **ISSN** 1804-2392.